

"...

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"

II. GEREKÇELER

1) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Tümü ve Ayrı Ayrı Tüm Maddeleri ile Eki (I) Sayılı Cetvel'in Anayasaya Aykırılığı

a) Esasa Girmeden Usulden Anayasaya Aykırılığı

Parlamentar demokrasi ve kuvvetler ayrılığı ilkesini kabul eden Anayasanın 7 nci maddesinde 'yasama yetkisi', Türk Ulusu adına TBMM'ne verilmiş ve bu yetkinin devredilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Bunun tek istisnası, Anayasanın 91 inci maddesinde Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilmesidir. Bu istisnai yetkinin 'yetki devri' niteliğine bürünmemesi için, Anayasa Mahkemesi'nce de belirtildiği üzere, KHK çıkarma yetkisinin 'önemli, ivedi ve zorunlu' durumlarda verilmesi, ayrıca bu koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Her şeyden önce, tek parti çoğunluğunun yasama organına egemen olduğu, İktidâr uyarınca muhalefetin yeterince konuşamadığı ve bu nedenlerle neredeyse 3-5 günde yasa çıkarılabildiği bir ortamda, Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmesi, anayasal kuralın amacı ve özüyle bağdaşmamaktadır.

644 sayılı KHK, 6 Nisan 2011 günlü, 6223 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak Bakanlar Kurulu'na kabul edilmiştir. 6223 sayılı Yetki Yasası, 3 Mayıs 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anamuhalefet Partisi (CHP) TBMM Grubu tarafından, bu Yetki Yasası'nın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, dayandığı yetki yasası Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen KHK'leri, haklarında dava açılması durumunda, içeriğine girmeden, salt yetki yasaları iptal edildiği için, aşağıdaki gerekçeyle iptal etmiştir.

'Olağanüstü hal KHK'leri dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasadan (m. 121) alırlar. Bu tür KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması gerekli değildir. Buna karşılık olağan dönemlerdeki KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması zorunludur. Bu nedenle, KHK'ler ile dayandıkları yetki yasası arasında çok sıkı bir bağ vardır.

...KHK'nin Anayasaya uygun bir yetki yasasına dayanması, geçerliliğinin önkoşuludur. Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya dayandığı yetki yasası iptal edilen bir KHK'nin kurallarının, içerikleri yönünden Anayasaya aykırılık oluşturmaları bile Anayasaya uygunluğundan söz edilemez.

...

Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya yetki yasasının kapsamı dışında kalan ya da dayandığı yetki yasası iptal edilen KHK'lerin anayasal konumları birbirinden farklıdır. Böyle durumlarda, KHK'ler anayasal dayanaktan yoksun bulunduklarından, içerikleri Anayasaya aykırı bulunmasa bile, dava açıldığında iptalleri gerekir.

Bu nedenlerle, iptaline karar verilen bir yetki yasasına dayanılarak çıkarılan KHK'lerin, Anayasanın Başlangıcı'ndaki 'hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı', 2 nci maddesindeki 'hukuk devleti' ilkeleriyle 6 ncı maddesindeki 'Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz' kuralı ve KHK çıkarma yetkisine ilişkin 91 inci maddesiyle bağdaştırılmaları olanaksızdır.'

Anayasa Mahkemesi, yukarıda yer verilen gerekçelerle, dayandıkları 4588 sayılı Yetki Yasası 05.10.2000 günlü, E.2000/45, K.2000/27 sayılı kararla iptal edilen 606, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 615, 616, 617, 618, 619, 621, 623, 624, 626, 628, 629 sayılı KHK'leri; içeriklerine girmeden, salt anayasal dayanaktan yoksun kaldıkları için, Anayasanın başlangıcı ile 6 ncı ve 91 inci maddelerine aykırı duruma geldiklerini belirterek iptal etmiştir. (Sırasıyla kararlar: K.2000/29, K.2000/45, K.2000/37, K.2000/40, K.2000/42, K.2000/44, K.2000/39, K.2000/46, K.2000/38, K.2000/36, K.2000/35, K.2000/34, K.2000/43, K.2000/41, K.2000/33, K.2000/32, K.2000/30, K.2000/31)

Bu itibarla, 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, yasal dayanaktan yoksun kalacağından, 29.06.2011 tarihli ve 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin; esasa girmeden usulden tümünün ve ayrı ayrı tüm maddeleri ile eklerinin Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı ve 91 inci maddelerine göre iptali gerekir.

b) Esastan Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı KHK'nin tümünün ve ayrı ayrı tüm maddeleri ile eki cetvelin Anayasaya esastan aykırılığı, öncelikle yasalaşma süreciyle ilgilidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 03.03.2011 tarihli 73 ncü Birleşiminde, Genel Seçim tarihinin öne alınarak, Genel Seçimin 12 Haziran 2011 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Bundan 25 gün sonra ise, Yetki Yasasına ilişkin 'Yasa Tasarısı' Başbakanlıkça 28.03.2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Başka bir anlatımla Yetki Yasa Tasarısı, Genel Seçime 2,5 ay kala TBMM'ye sevk edilmiş; siyasal iktidarın TBMM'deki sayısal çoğunluğuna dayalı olarak da 06.04.2011 tarihinde kabul edilmiştir. TBMM'de 06.04.2011 tarihinde kabul edilen Yetki Yasası, 14 gün TBMM'de bekletildikten sonra Cumhurbaşkanlığına 19.04.2011 tarihinde sunulabilmektedir.

6223 sayılı Yetki Yasasıyla, kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasında dağılımının yeniden belirlenmesi; bakanlıkların, bağlı ve ilgili kuruluşların, kapatılması, birleştirilmesi ve yenilerinin kurulması; kapsamdaki tüm bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat, görev ve yetkileri ile her statüdeki personeliyle ilgili her türlü düzenlemenin yapılmasına ilişkin kanun ve KHK'lerde değişiklikler ve yeni düzenlemeler yapılmasına ilişkin olarak Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmiş; kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasında dağılımının yeniden belirlenmesine yönelik olarak Yetki Yasasının 1 inci maddesinin (2) numaralı

fıkrasının (a) bendinde 19 alt bent halinde 19 yasa ve KHK sayıldıktan sonra (20) numaralı alt bendinde, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin görev, yetki, merkez, taşra ve yurt dışında teşkilatlanma esasları, kadrolar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgiler,ne ilişkin hükümlerinde,' denilerek adeta tüm kamu kurum ve kuruluşları kapsama alınmış ve kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personele ilişkin olarak ise (b) bendinde 6 alt bent halinde 5 yasa ve 1 KHK sayıldıktan sonra (7) numaralı alt bendinde, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin hükümlerinde' ifadesiyle de neredeyse tüm kamu personeli hakkında Bakanlar Kuruluna her türlü düzenlemede bulunma yetkisi verilmiştir.

06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu'na dayanılarak Bakanlar Kurulunca hazırlanan, 03.06.2011 tarihli ve 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ise, 08.06.2011 tarihli ve 27958 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Genel Seçime 4 gün kala sadece 636 sayılı KHK değil, bununla birlikte 10 KHK daha yürürlüğe girmiştir.

636 sayılı KHK, bir ay dahi yürürlükte kalmadan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı bu defa, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Orman ve Su İşleri Bakanlığı şeklinde ikiye bölünerek yine 6223 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak Bakanlar Kurulunca, 29.06.2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 29.06.2011 tarihli ve 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış ve söz konusu KHK'ler 04.07.2011 tarihli ve 27984 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında 'hukuk devleti' ilkesine yer verilmiş; 6 ncı maddesinde, hiç kimse ve hiçbir organın kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağı; 7 nci maddesinde, Yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 8 inci maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa ve yasalara uygun olarak yerine getirileceği kuralları getirilmiş; 87 nci maddesinde, Bakanlar Kuruluna 'belli konularda' KHK çıkarma yetkisi verilmesi TBMM'nin görevleri arasında sayılmış; 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında ise, yetki kanununun, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılmayacağını göstereceği hükme bağlanmıştır.

Anayasanın 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerinin birlikte değerlendirilmesi sonucunda, yasama yetkisinin genel ve asli bir yetki olması, TBMM'ye ait bulunması ve devredilememesi karşısında KHK çıkarma yetkisinin kendisine özgü ve ayrık bir yetki olduğu anlaşılabilmektedir. Dolayısıyla yetki yasalarının, yasama yetkisinin devri anlamına gelecek ya da bu izlenimi doğuracak biçimde yaygınlaştırılıp genelleştirilmemesi gerekir. KHK'ler ancak ivedilik gerektiren belli konularda, kısa süreli yetki yasaları temel alınarak etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeler için yürürlüğe konulmak durumundadır.

Maddenin Danışma Meclisi'nde görüşülmesi sırasında KHK çıkarabilmesi için hükümete yetki verilmesinin nedeni, '... çok acele hallerde hükümetin elinde uygulanacak bir seri kural olmadığı için, acele olarak çıkarılıp ve hemen olayın üstüne gidilmesi gereken

hallerde çıkarılması için bu düzenleme getirilmiştir ...' biçiminde açıklanırken; Anayasa Komisyonu Başkanınca da, 'Kanun hükmünde kararname, yasama meclisinin acil bir durumda, kanun yapmak için geçecek sürede çıkaracağı kanun ihtiyacı, halledilmesi gereken meseleyi çözemeyeceğine; o zaman çok geç kalınacağı endişesinden kaynaklanan bir müessesedir ve bu müessese bunun için kurulmuştur.' denilerek aynı doğrultuda görüş bildirilmiştir.

Yetki yasasında Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin 'amaç', 'kapsam' ve 'ilkeleri'nin belirlenmesinden amaç, bu yetki ile Bakanlar Kurulunun neleri gerçekleştirebileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır. KHK'nin, amacı, kapsamı ve ilkeleri de konusu gibi geniş içerikli, her yöne çekilebilecek, yuvarlak ve genel anlatımlarla gösterilmemeli, değişik biçimlerde yorumlamaya elverişli olmamalıdır. Verilen yetkinin konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden belirgin duruma getirilmesi, başka bir anlatımla somutlaştırılması, yürürlüğe konulacak KHK'lerin yetki yasası kapsamı içinde kalıp kalmadıklarının, 91 inci maddede belirlenen yasak alana girip girmediklerinin, önemli, ivedi ve zorunlu bir durum için düzenlenip düzenlenmediklerinin saptanabilmesi yönünden gereklidir.

Anayasa Mahkemesinin 1990'lardan bu yana verdiği kararlarda, TBMM'nin Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi vermesi için, 'ivedilik', 'zorunluluk' ve 'önemlilik' gibi üç koşulun bulunması gerekeceğine yönelik içtihat oluşturduğu gözlenmektedir (06.02.1990 günlü ve E. 1988/62, K. 1990/3). Yüksek Mahkeme, 16.10.1993 günlü ve E. 1993/26, K. 1993/28 sayılı kararında ise, 'KHK'lar, ancak ivedilik isteyen belli konularda, kısa süreli yetki yasaları temel alınarak etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeler için yürürlüğe konur.' demiştir. İvedilik koşulu ile etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeleri taşımayan hususlarda KHK çıkarma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri anlamına geleceği açıktır.

Genel seçim, şekli bakımından anayasal iki yetkili organın, yasama ve yürütme organlarının birbirlerine bağlı olarak yenilenmesi; özü bakımından da, Anayasa değiştirme yetkisi de bulunan kural koyucu organın ve buna bağlı olarak ülkenin hukuksal yapısının ve yönetim programının belirlendiği en önemli ve etkin demokratik müessesedir. Seçim kararı almak, demokratik toplum düzeninin gereklerini yerine getirme yönünden, egemenliğin sahibi iradeye başvurmaktır. Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan 'demokratik hukuk devleti' ilkesi, demokratik toplum düzeninin ve 'bir yaşam biçimi' olan demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işletilmesinin adaletli bir hukuk düzeni ve hukuk güvenliği içinde gerçekleşmesini, aynı zamanda da devlete duyulan güveni içerir.

Ortada, KHK'lerle düzenlemelere gidilmesi yönünde, 'önemli, zorunlu ve ivedi durum' yok ve yasama organının ve dolayısıyla yürütme organının yenilenmesine karar verilmiş iken, hem mevcut Bakanlar Kurulunu hem de seçimden sonra kurulacak Bakanlar Kurulunu kapsayacak, aynı zamanda da gelecek yasama ve yürütme organlarını ipotek altına alacak şekilde, 6 ay süreyle, KHK çıkarma yetkisinin verilmesi, Anayasanın demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı gibi yasama yetkisinin devri anlamına da gelmektedir. 6 aylık sürenin uzunca bir bölümü, henüz kurulu olmayan, ne zaman kurularak göreve başlayacağı belli olmayan bir Bakanlar Kurulunu kapsamaktadır ki burada da, hukuk devletinin 'belirlilik' ve 'öngörülebilirlik' ilkeleriyle birlikte, 'önemli, zorunlu ve ivedi durum' ilkesinin ihlali söz konusudur.

Yetki Kanununa dayanılarak çıkarılan 644 sayılı KHK ile imar, çevre ve yapım mevzuatında yasal değişiklikler öngörülmüş, daha önce yasalarda yer almayan yeni kurallar getirilmiş ve mevcut yasalardaki kurallar zımnen ilga edilmiştir. Bu değişiklik ve yeni kurallar, yerel yönetimler ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Milli Savunma Bakanlığı gibi

kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, sektörü temsil eden sivil toplum kuruluşları ile demokratik kitle örgütlerini doğrudan ilgilendirmektedir. Söz konusu değişiklikler yapılmadan ve yeni kurallar getirilmeden önce ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınması ve düzenlemelerin bütün ayrıntıları ile tartışılması yasal kural koymanın asgari gereğidir. İvedilik koşulunu taşımayan ve etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeleri kapsamayan, bununla birlikte toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren bu derece önemli konuların, hiçbir görüş alınmadan ve hiçbir şekilde tartışılmadan KHK ile yasalaştırılması, hukuk devletinin belirlilik, öngörülebilirlik ve kamu yararı ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

6223 sayılı Yetki Yasasının çıkarılmasında bir başka öncelikli anayasal sorun, ivediliktir. İvedilik, 'önemli ve zorunlu' konunun KHK yoluyla düzenlenmesinin olmazsa olmaz koşuludur ve yasama dahil bütün süreçleri kapsar. Yasama organı çıkardığı yasanın ivediliğine inanıyorsa, bu yasanın ivedi olarak yürürlüğe girmesi için gereğini de yerine getirmek durumundadır. 6223 sayılı Yasa, ivedilik bir yana, yasama sürecindeki olağan zaman akışını bile bozmuştur. TBMM Genel Kurulunda 06.04.2011 tarihinde kabul edilen Yasa, 14 gün TBMM'de bekletilmiş ya da unutulmuş, 19.04.2011 tarihinde Cumhurbaşkanlığına gönderilebilmiştir. Bu nasıl ivediliktir ki, hiçbir yasanın başına gelmeyen, ivediliği anayasal ilke olan yetki yasasının başına gelmiştir. Burada, yetki yasasının çıkarılmasındaki ilkelerle birlikte, kamu yararı ilkesi de ihlal edilmiştir.

Kaldı ki, Yetki Yasasına dayanılarak çıkarılan 03.06.2011 tarihli ve 636 sayılı Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, bir ay dahi yürürlükte kalmadan Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığı bu defa, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Orman ve Su İşleri Bakanlığı şeklinde ikiye bölünerek yine 6223 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak Bakanlar Kurulunca, 29.06.2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 29.06.2011 tarihli ve 645 sayılı Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılmış ve söz konusu KHK'ler 04.07.2011 tarihli ve 27984 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu durum, Bakanlar Kurulunun hiçbir hazırlık yapmadan ve hiçbir ölçüye dayanmadan bakanlıkları aklına estiği gibi kurup, istediği şekilde değiştirdiğini, dolayısıyla, kurulan bakanlığın Bakanı dahi atanmadan teşkilat ve görev kanunu değiştirilebilen bakanlıklara ilişkin düzenlemelerin önemlilik ve zorunluluk ölçütlerine sığmadığını göstermektedir. Yetki yasaları, önemli, zorunlu ve ivedi durumlara bağlılıkla birlikte yasallık ilke ve amacına da uygun olmak zorundadır. Bakanlar Kuruluna verilen KHK çıkarma yetkisi, ilkesiz ve amaç dışı kullanılarak toplum yönünden güvensiz bir sisteme dönüştürülmüştür.

Açıklanan nedenlerle 644 sayılı KHK, Anayasanın 2 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

Öte yandan, Anayasanın 91 inci maddesinin birinci fıkrasında, sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyeceği kuralı getirilmiş; Anayasanın İkinci Kısmının 'Kişinin Hakları ve Ödevleri' başlıklı İkinci Bölümünün 'Yerleşme ve seyahat hürriyeti' başlıklı 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, 'yerleşme hürriyeti'nin, 'sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek' amacıyla kanunla sınırlanabileceğinden söz edilmiş; ikinci kısmının üçüncü bölümünün 56 ncı maddesinde ise, herkesin sağlıklı ve dengeli bir

çevrede yaşama hakkına sahip olduğu ve çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın 56 ncı maddesinde, herkesin sağlıklı ve düzenli bir çevrede yaşama hakkı olduğu ve çevreyi geliştirme, çevre sağlığını koruma ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu belirtildiğine; 23 üncü maddesinde, Anayasal koruma altında olan sağlıklı ve düzenli çevrede yaşama hakkının somutta görünen yüzü olan yerleşme hürriyetinin ancak kanunla sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek amacıyla sınırlanabileceği hüküm altına alındığına; 91 inci maddesinde ise, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek amacıyla sınırlanabilecek yerleşme hürriyetinin kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyeceği kuralı getirildiğine göre, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi konu alan imar ve çevre düzenlemelerinin kanunla düzenlenmesi gerekmekte olup; kanun hükmünde kararname ile düzenlenmesi Anayasanın 91 inci maddesindeki kuralla bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda, imar ve çevre hukukunda yeni kural ve düzenlemeler getiren 644 sayılı KHK, Anayasanın 91 inci maddesine bu açıdan da aykırıdır.

Ayrıca, 06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Yetki Kanununun 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında, 'Bu Kanuna göre çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler; (a) Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasında dağılımının yeniden belirlenmesine ilişkin olarak;' ifadesinden sonra 19 alt bentte tarihi, sayısı ve adı belirtilerek 19 adet Kanun ile KHK sayılmış ve (20) numaralı alt bentte ise, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin görev, yetki, merkez, taşra ve yurt dışında teşkilatlanma esasları, kadrolar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerine ilişkin hükümlerinde,

(')

yapılacak değişiklik ve yeni düzenlemeleri kapsar.' denilmiştir. Bununla birlikte, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyle ise, 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu, 10.07.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 22.02.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu başta olmak üzere daha birçok kanun ve KHK'lerde imar ve çevre konusunda yer alan kurallar yerine, yeni kurallar getirilmiş; var olan kurallar zımnen ilga edilmiştir. Söz konusu kanunlar, 6223 sayılı Yetki Kanununun 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında 19 alt bent halinde sayılan kanun ve KHK'ler arasında yer almadığı gibi, özellikle 3194 sayılı İmar Kanunu ile 3621 sayılı Kıyı Kanunu bir teşkilat kanunu olmadığından (20) numaralı alt bendin kapsamına da girmemektedir.

Nitekim, Bakanlar Kurulu söz konusu kanun ve KHK'lerin, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmadığı ayrımında olduğundan, imar ve çevre konularında getirdiği yeni kuralları, söz konusu kanun ve KHK'lerde değişiklik yaparak kurallaştırmak yerine, söz konusu kanun ve KHK'lerde yer alan mevcut kuralları değiştirmeyip, yürürlükten kaldırmayıp, fiilen ilga etmek suretiyle yaparak hukuki bir kaosa da yol açmıştır. Ancak, getirilen yeni kurallar, 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun örneğin 8 inci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir biçiminde yapılmamış olsa da, getirilen yeni kuralla İmar Kanununun 8 inci maddesi fiilen ilga edildiğinden kurallaştırmanın hukuki anlamı İmar Kanununda değişiklik yapılmasıdır. Bu bağlamda, 644 sayılı KHK ile yapılan düzenlemelerin, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamı içinde bulunmadığı tartışma götürmez bir gerçektir.

Bakanlar Kurulunun, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmadığı bilincinde olduğu konuları, ilgili kanunlarda değişiklik yapmak veya yürürlükten kaldırmak suretiyle değil de, söz konusu kuralları hukuki kaosa yol açacak şekilde yürürlükte tutarak yapması ve böylece Yetki Kanununun içinde kalındı izlenimi yaratması, Anayasanın 91 inci maddesi yanında 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü, hukuk devletinin en önemli unsurlarından biri kurallarda belirlilik ilkesidir. Aynı konuyu düzenleyen birden çok kuralın aynı anda yürürlükte bulunması, hukuki kaosa yol açacağından belirlilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan yargısal denetimde KHK'nin, öncelikle yetki yasasına sonra da Anayasaya uygunluğu sorunlarının çözümlendiği bilinmektedir. Her ne kadar, Anayasanın 148 inci maddesinde KHK'lerin yetki yasalarına uygunluğunun denetlenmesinden değil, yalnızca Anayasaya biçim ve esas bakımlarının uygunluğunun denetlenmesinden söz edilmekte ise de, Anayasaya uygunluk denetiminin içerisine öncelikle KHK'nin yetki yasasına uygunluğunun denetimi girer. Çünkü, Anayasanın 91 inci maddesinde, Bakanlar Kurulu'na ancak yetki yasasında belirtilen sınırlar içerisinde KHK çıkarma yetkisi verilmesi öngörülmüştür. Yetkinin dışına çıkılması, KHK'yi Anayasaya aykırı duruma getirir. Böylece, KHK'nin yetki yasasına aykırı olması Anayasaya aykırı olmasıyla özdeşleşir.

KHK'lerin Anayasaya uygunluk denetimleri, yasaların denetimlerinden farklıdır. Anayasanın 11 inci maddesindeki, 'kanunlar Anayasaya aykırı olamaz' hükmü nedeniyle, yasaların denetiminde, yalnızca Anayasa kurallarına uygun olup olmadıkları saptanırken; KHK'ler ise, konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden hem dayandıkları yetki yasasına hem de Anayasaya uygun olmak durumundadır.

Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya yetki yasasının kapsamı dışında kalan ya da dayandığı yetki yasası iptal edilen KHK'lerin anayasal konumları birbirinden farklıdır. Böyle durumlarda, KHK'ler anayasal dayanaktan yoksun bulunduklarından, içerikleri Anayasaya aykırı bulunmasa bile, dava açıldığında iptalleri gerekir.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamı içinde olmadığından, Anayasanın 2 nci, 6 ncı ve 91 inci maddelerine aykırıdır.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 29.06.2011 tarihli ve 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin tümü ve ayrı ayrı tüm maddeleri ile eki (I) Sayılı Cetvel, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

2) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki, " imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak " İbaresini 7 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendindeki, 'Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek " İbaresinin; 8 inci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki, " mevzuatı hazırlamak, ", (c) Bendindeki, " ve ilgili mevzuatı hazırlamak.', (ğ) Bendindeki, " usul ve esasları tespit etmek, ", (i) Bendindeki, " ve mevzuat oluşturmak.', İbarelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak görevleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığına; 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde, Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek görevleri, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne; 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (c), (ğ) ve (i) bentlerinde ise, Çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü ile ilgili mevzuatı hazırlamak, Temiz üretim ve entegre kirlilik önleme çalışmalarına yönelik politika ve stratejileri belirlemek ve ilgili mevzuatı hazırlamak, kirliliğin giderilmesi ve kontrolüne ilişkin usul ve esasları tespit etmek, Atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi ve nihai depolanması konularında politika ve strateji belirlemek ve mevzuat oluşturmak görevleri ise, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

Hukukta, mevzuat kavramının içine, yasa, tüzük, yönetmelik ve idarenin diğer düzenleyici işlemleri girmektedir; usul ve esasların belirlenmesi ise, yasal kural koymaya konu oluşturmakta ve yasal kural koymayı gerektirmekte yada yasal kural koyma yoluyla gerçekleşmektedir.

Anayasanın 6 ncı maddesinde, hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir yetki kullanamayacağı; 7 nci maddesinde, yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 115 inci maddesinde, Bakanlar Kurulunun, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarabileceği; 124 üncü maddesinde ise, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin, kendi görev alanını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabileceği kurallara bağlanmıştır.

Öte yandan, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 'Düzenleme yetkisi' başlıklı 33 üncü maddesinde ise, Bakanlığın, görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş konularda idarî düzenleme yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Burada sözü edilen idari düzenlemenin, Anayasanın 124 üncü maddesine göre Bakanlığın yetki alanı içinde olan yönetmelikler ile genelgeçer vb. diğer idari düzenlemeler olduğu açıktır.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendiyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilen, yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak; 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendiyle Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilen, Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek; 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (c), (ğ) ve (i) bentleriyle ise Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğüne verilen, Çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü ile ilgili mevzuatı hazırlamak, Temiz üretim ve entegre kirlilik önleme çalışmalarına yönelik politika ve stratejileri belirlemek ve ilgili mevzuatı hazırlamak, kirliliğin giderilmesi ve kontrolüne ilişkin usul ve esasları tespit etmek, Atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi ve nihai depolanması konularında politika ve

strateji belirlemek ve mevzuat oluşturmak görevlerinin, yasal kural koymaya konu oluşturduğu ve yasal kural koymayı içerdiği de açık bir husustur.

Söz konusu 'mevzuat hazırlamak', 'mevzuat oluşturmak', 'usul ve esasları belirlemek', 'usul ve esasları tespit etmek' ibarelerinin, yasal kural koymayı içermediği, bunun yerine yasal kural koymaya kaynak oluşturma ile Bakanlık içindeki görev dağılımını gösterdiği ileri sürülebilirse de, Anayasada bakanlıklara yasal kuralları hazırlama gibi bir görev verilmemenin yanında, kanun teklif ve tasarılarının kimler tarafından nasıl verileceği Anayasanın 88 inci maddesinde belirtildiği gibi; yönetmelik çıkarma yetkisi, Anayasanın 124 üncü maddesinde, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerine verilmiş, bakanlıkların genel müdürlüklerine ise yönetmelik çıkarma görevi verilmemiştir. Kaldı ki, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 33 üncü maddesinde, Bakanlığın, görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş bulunan konularda idari düzenleme yapabileceği hüküm altına alınmış iken, Bakanlığa ve genel müdürlüklerine, 'mevzuat hazırlamak', 'mevzuat oluşturmak', 'usul ve esasları belirlemek', 'usul ve esasları tespit etmek' gibi içeriği ve kapsamı belirsiz kural koyma yetkileri verilmesinin, yasa ve tüzük konusu hususları da kapsamak dışında bir anlamı bulunmamaktadır. Çünkü, sözü edilen mevzuat, 3194 sayılı İmar Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2872 sayılı Çevre Kanununda düzenlenmiş; 644 sayılı KHK'nin 33 üncü maddesinde Bakanlığın görev alanına giren yasaların uygulamasını göstermek üzere Bakanlığa yönetmelik ve diğer idari düzenlemelerde bulunma yetkisi verilmişken; ayrıca yasal düzenlemeleri de içeren 'mevzuat oluşturma', usul ve esas belirleme' gibi yetkilerin verilmesi, sözü edilen yasalarda düzenlenmemiş alanlarda yasa konusu yeni kurallar koymayı da kapsadığı açıktır.

Bu bağlamda, imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak; havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek; çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü ile ilgili mevzuatı hazırlamak; temiz üretim ve entegre kirlilik önleme çalışmalarına yönelik ilgili mevzuatı hazırlamak; kirliliğin giderilmesi ve kontrolüne ilişkin usul ve esasları tespit etmek; atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi ve nihai depolanması konularında mevzuat oluşturmak gibi yasama faaliyeti alanına giren ve yasal düzenlemeye konu oluşturan görevlerin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile genel müdürlüklerine verilmesi, yasama yetkisinin devri ve kaynağını Anayasadan almayan bir yetkinin kullanılması anlamına geldiğinden; Anayasanın 6 ncı ve 7 nci maddesindeki kurallarla bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, Bakanlığa ve genel müdürlüklerine verilen içeriği belirsiz söz konusu düzenleme yetkisi, hukuk devletinin göstergelerinden olan kuralların belirliliği ilkesi ile 115 inci maddesindeki tüzüklerin Bakanlar Kurulunca çıkarılacağı kuralıyla da uyuşmamaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak " ibaresi ile 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendindeki, 'Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek " ibaresi; 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " mevzuatı hazırlamak, ", (c) bendindeki, " ve ilgili mevzuatı hazırlamak.", (ğ)

bendindeki, " usul ve esasları tespit etmek, ", (i) bendindeki, " ve mevzuat oluşturmak.', ibareleri; Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 88 inci ve 115 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

3) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki, " Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak.' ile 12 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki " mimarlık, mühendislik, " İbaresini ile (d) bendinin ve (i) Bendindeki 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' İfadelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendiyle, 'Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak' görevi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına; 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendiyle, 'Yerleşme ve yapılaşmaya yönelik mimarlık, mühendislik, müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeleri yapmak, uygulamaları denetlemek ve izlemek.' ve (i) bendiyle ise, 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' görevleri ise, Bakanlığın Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

'Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetler'den kasıt, mimarlık ve mühendislik hizmetleri; 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarından kasıt ise, 'Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'dir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlere ilişkin olarak, Türkiye'de 17.06.1938 tarihli ve 3458 sayılı 'Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun' çıkarılmıştır ve anılan Kanun yürürlüktedir. 3458 sayılı Kanunda Türkiye sınırları içinde mühendis ve mimar unvan ve yetkisi ile çalışacaklarda aranan şartlar düzenlenmiştir. Mühendis ve mimarlık hizmetlerinin norm ve standartları hazırlanacak, geliştirilecek ve uygulaması sağlanacak ise, bunların da yasal düzenlemelere konu oluşturması gerekeceği kuşkusuzdur.

Öte yandan, 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin' olarak ise, mühendis ve mimarların meslek kuruluşu olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, 27.01.1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ile hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak kurulmuştur. 1961 Anayasasının 122 nci maddesiyle Anayasal statüye kavuşturulan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 1982 Anayasasının 135 inci maddesinin birinci fıkrasında, 'Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.' şeklinde düzenlenmiştir.

'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuat' hazırlanacak ise, sözü edilen mevzuatın da yasal düzenleme ile yapılması Anayasal bir zorunluluktur.

'Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartları' ile 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatın' hazırlanmasında, ilgili kuruluşlar olan üniversiteler ve mimarlık ve mühendislik fakülteleri ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin ve ayrıca ilgili mesleki sivil toplum kuruluşlarının görüşünün sorulmaması veya koordinasyonunun aranmaması yanında, hiçbir ölçü getirilmeden, temel ilkeleri konulmadan, çerçevesi çizilmeden, yürütmenin düzenleme yetkisinin sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetki olduğu gözetilmeden, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sınırsız ve belirsiz bir düzenleme alanı verilmesi, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmakta ve bu yanı sıra Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 87 nci maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin yukarıda yer verilen düzenlemeleriyle, mesleki yerinden yönetim kuruluşlarına Anayasanın 135 inci maddesine ek olarak 27.01.1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 2 nci maddesiyle verilen, mesleğin yürütülmesi koşullarına ilişkin düzenleme yapma, üyelerinin ödevlerini belirleyen kuralları koyma, mesleğin yürütülmesini denetleme, üyelerinin kayıtlarını tutma görevleri, bu bağlamda mesleki yerinden yönetim kuruluşlarının asli görevleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmiştir.

İlgili kuruluşlar olan üniversiteler ve mimarlık ve mühendislik fakülteleri ile ilgili mesleki sivil toplum kuruluşları bir yana, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, 'Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkında görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmek.' Birliğin kuruluş amaçları arasında sayılmıştır. Meslekle ilgili bütün mevzuatı ve normları incelemek ve bunlar hakkında görüş bildirmek, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin kuruluş amacı iken, mesleki hizmetlerin norm ve standartları ile mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatın hazırlanmasında, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Birliğin bütünüyle devre dışı bırakılarak Bakanlar Kurulunun çıkardığı kararname ile tek yetkilinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı haline getirilmesi, Anayasanın 2 nci maddesindeki demokratik hukuk devleti ilkesi ile birlikte Anayasanın 135 inci maddesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Öte yandan, mesleki hizmetlerin norm ve standartları ile mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatın hazırlanması yönetmelik ile yapılacak ise, Yönetmeliğin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile genel müdürlüğü tarafından yapılması hukukun kabul edemeyeceği açık bir yetki gaspıdır. Anayasanın 124 üncü maddesinde, kamu tüzel kişilerine kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkartma yetkisi verildiğine, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Anayasanın 135 inci maddesine göre kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından seçilen özerk kamu tüzelkişisi olduğuna ve 6235 sayılı Yasanın 2 nci maddesinde, bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak, mühendis ve mimarların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin kamu yararına uygun gelişmesini sağlamak Birliğin kuruluş amacı olduğuna göre, mesleki hizmetlerin norm ve standartları ile mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı yasalara aykırı olmamak şartıyla hazırlamak, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek

yetkisi öncelikle ve bizatihi Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine aittir. Bu yetkinin yasayla da olsa ortadan kaldırılması, bertaraf edilmesi veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmesi, kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetiminde gizli oyla seçilen kamu tüzelkişileri olan mesleki yerinden yönetim kuruluşlarının 'özerkliği' ile bağdaşmayacağı gibi, Anayasanın 124 üncü ve 135 inci maddeleri bağlamında koruma göremez.

Ayrıca, 27.01.1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 33 üncü maddesinde, Türkiye'de mimarlık ve mühendislik mesleği mensuplarının mesleklerini yapabilmeleri için mesleklerine uygun bir odaya kaydolmaları ve üyelik vasfını taşımaları gerektiği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hüküm yürürlükte ve mimar ve mühendislerin kayıtları söz konusu hükme göre Odalar tarafından tutulurken; ayrıca Bakanlık tarafından tutulacak olması, yetki çatışmasının ötesinde, Bakanlığın kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Birliğin üzerindeki vesayet denetimini hiyerarşik denetime dönüştürmeyi amaçlamakta; 12 nci maddenin (1) numaralı fıkrasının (1) bendindeki, 've bunları denetlemek' ifadesi ile ise, vesayet denetimini doğrudan hiyerarşik denetime dönüştürerek özerk ve kamu tüzelkişiliğine sahip meslek odalarını Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ilgili veya ilişkili kuruluşu olmanın da ötesinde doğrudan idari bir şubesi haline getirmektedir.

Meslek kuruluşlarının, Anayasa ve diğer kamu hukuku mevzuatı içinde birer kamu kuruluşu olarak düzenlenmesi, bunların kamu yararı aleyhine gelişmesine yol açabilecek özel hukuk çerçevesinden çıkarılıp, kamu hukukunun kural ve usulleriyle yönetilmesi yolundaki tercihin bir sonucudur (bkz. DURAN, Lütfi, İdare Hukuku ' Ders Notları, İstanbul, 1982, sh. 229.). Nitekim, Türkiye'de çok partili siyasal rejime geçilmesinden sonra, söz konusu meslek kuruluşları, birer baskı grubu olarak ekonomik, sosyal ve hukuksal yaşamın kamu yararı doğrultusunda ilerlemesinde çok önemli roller oynamış, yadsınamaz işlevler görmüşlerdir.

Anayasanın 135 inci maddesinde, birer hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları düzenlenirken; 123 üncü maddesinde ise, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmıştır. Sözü edilen idare, merkezi idare ve taşradaki uzantıları yanında yerel yönetimleri ve kamu tüzel kişiliğine sahip çeşitli kamu kurumları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını da kapsamaktadır.

Üniter devlet modelinin yönetim alanındaki temel dayanağını oluşturan idarenin bütünlüğü ilkesi, kamusal hizmet yürüten ve kamu yararını gözetan ayrı hukuksal statülere bağlı değişik kuruluşların bir bütün oluşturduğunu ifade etmektedir. İdarenin bütünlüğü, merkezin denetimi ve gözetimi ile hayata geçirilmekte ve yönetimde bütünlüğü sağlamak için hiyerarşi, yetki genişliği ve idari vesayet gibi başlıca üç hukuksal araç kullanılmaktadır. Anayasanın 127 nci maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen idari vesayet, hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde yapılmakta ve böylece merkezi yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasında bütünleşme sağlanarak ayrışma, farklılaşma ve kopma önlenmektedir.

Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük ve Prof. Dr. Turgut Tan (İdare Hukuku Cilt I, sh. 134), 'Hiyerarşik denetimle vesayet denetimi arasındaki önemli farklılıklardan biri de, hiyerarşik üstün, astına emir ve direktif vermek suretiyle mevzuatın nasıl uygulanacağını gösterme olanağına sahip olmasına karşın vesayet makamının böyle bir yetkisi bulunmamaktadır' derken;

Anayasa Mahkemesi ise, 26.09.1991 gün ve E. 1990/38, K. 1991/32 sayılı kararında, 'Merkezi yönetime yerinden yönetim organları ve onların çalışmaları üzerinde, kamu yararını korumak amacıyla üst otoritelere yasayla verilen yetkilerin bütünüdür. Bu yetki yerinden yönetimlerin yetkisini ortadan kaldıracak, etkisiz kılabilecek biçimde kullanılamaz' diyerek vesayet denetiminin sınırını çizmiştir.

Anayasanın, 135 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki, 'Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir.' şeklindeki hükmün idari vesayet bağlamında değerlendirilmesi ve ayrıca 644 sayılı KHK'nin 12 nci maddenin (1) numaralı fıkrasının (1) bendindeki biçimiyle 've bunları denetlemek' şeklinde değil; denetimin kapsamı, amacı, yerindelik/yasaya uygunluk bağlamında türü, hangi alanlarda ne şekilde yapılacağı, denetimi yapacak olanların niteliği ve mesleki formasyonları ile denetimin Anayasanın 125 inci maddesine uygun şekilde yargısal bir kararla sonuçlanıp sonuçlanmayacağı hususlarını kapsaması gerekir. Çünkü, merkezi idarenin yerinden yönetim kuruluşları üzerindeki vesayet denetimi, alınan kararların yerindeliğinin değil, yasaya uygunluğunun denetimini ile sınırlıdır ve yasaya aykırı görülen kararların iptali istemiyle yetkili mahkemelere götürülmesini kapsamaktadır.

Bu itibarla, 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, 'Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak' ve 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki 'mimarlık, mühendislik' ve (1) bendindeki, 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' hükümleri, Anayasanın 127 nci maddesine de aykırıdır.

Meslek kuruluşları, geniş anlamda sivil toplum kuruluşu, dar anlamda ise kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olarak çoğulcu ve katılımcı çağdaş demokrasilerde çok önemli işlevlere sahiptirler. Türkiye'de de birçok yasal ve fiili engellerle karşılaşmalarına rağmen bir baskı grubu olarak bu işlevlerini büyük ölçüde yerine getirebilmişlerdir.

Bu bağlamda, meslek odalarının akarsular, göller, kıyılar, su havzaları, ormanlar, tarım arazileri gibi doğal kaynakların; kamu arazileri, okullar, hastaneler, devlet binaları gibi kamusal varlıkların; kent meydanları, donatı alanları ve tarihî yapılar gibi kentsel değerlerin, bin yıldır yaşanan mahalleler, yerleşik kültürler ve sosyal dokuların korunması ve kamu yararına kullanılması ile toplu ulaşım, halk sağlığı, sağlıklı ve yaşanabilir çevre, temel hak ve özgürlükler gibi konularda verdiği örgütlü mücadele beleklerdeki tazeliğini korumaktadır.

Çalışmalarını Anayasanın 'eşitlik' ilkesi ve 'kamu yararı' doğrultusunda sürdüren meslek kuruluşları, bu süreçte demokratik hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayan, saygınlıklarının toplum nezdinde 'itibarsızlaştırılmasını ve gözden düşürülmesini' amaçlayan çok yönlü girişimlerle karşılaşmalarına rağmen, kuruluş amaçları doğrultusunda çalışmaktan geri durmamışlardır. 644 sayılı KHK ile yapılan ve iptali istenen düzenlemeler ise, meslek odalarının özerkliğinin ortadan kaldırılarak 'kamu yararı' doğrultusunda çalışmalarını engelleme yoluyla 'otoriter rejimi' kurumsallaştırarak, doğal kaynakları, kamunun kullanımına açık alanları, tarihi değerleri, kamu yararı dışında kullanmanın önündeki engelleri temizleme dışında başka bir anlam taşımamaktadır.

Ayrıca, 06.04.2011 tarihli ve 6223 sayılı Yetki Kanununun 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında, 'Bu Kanuna göre çıkarılacak kanun hükmünde

kararnameler; (a) Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasında dağılımının yeniden belirlenmesine ilişkin olarak;' ifadesinden sonra 19 alt bentte tarihi, sayısı ve adı belirtilerek 19 adet Kanun ile KHK sayılmış ve (20) numaralı alt bentte ise, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin görev, yetki, merkez, taşra ve yurt dışında teşkilatlanma esasları, kadrolar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağıllık ve ilgilerine ilişkin hükümlerinde, (') denilirken; (b) bendinde ise, 'Diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin olarak' denildikten ve 5 kanun ile 1 KHK sayıldıktan sonra; (') yapılacak değişiklik ve yeni düzenlemeleri kapsar.' denilmiştir. Bu bağlamda, Yetki Yasasında, genel ve muğlak bazı yetkiler tanınmış olmasının Anayasaya aykırılığı bir yana, Yasanın amaç ve kapsamı incelendiğinde, mesleki yerinden yönetim kuruluşları ile ilgili herhangi bir düzenleme yapma yetkisinin tanınmadığı çok açıktır.

6223 sayılı Yetki Yasası özetle, bakanlıklar arası görev dağılımını yeniden belirlemeyi amaçlamakta ve bu kapsamda bakanlıkların birleştirilmesine, kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine dair konularda düzenleme yapılmasını öngörmektedir.

Oysa, 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendiyle, 'Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak' görevi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına; 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (ı) bendiyle ise, 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' görevi ise Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğüne verilmiş bulunmaktadır.

Anayasanın 135 inci maddesine göre yasayla kurulan özerk yerinden yönetim kuruluşları olan meslek odaları, herhangi bir bakanlığa bağlı, ilgili yada ilişkili kuruluş olmadıkları gibi hiyerarşik bağı da bulunmamaktadır. 644 sayılı KHK'nin iptali istenen, 2 nci maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi ile 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (ı) bentlerinde yer alan düzenlemelerin, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmadığı çok açık ve net bir husus olduğundan sözü edilen düzenlemeler, Anayasanın 91 inci maddesine de aykırıdır.

Öte yandan, 644 sayılı KHK'nin 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi ile 'Planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma iş ve işlemlerinde görev alacak bilirkişilerin niteliklerine ve mesleki yeterliliklerine ilişkin usul ve esasları belirlemek' görevleri Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne verilmektedir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 15 nci maddesinde kamulaştırma davalarında görev yapacak bilirkişilerin nasıl belirleneceği açıklandıktan sonra, nitelik ve çalışma esaslarını belirleme yetkisi TMMOB'nin görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na verilmiştir.

Nitekim, kamulaştırma davalarında görev yapacak bilirkişilerin nitelikleri anılan hükmün verdiği yetkiyle TMMOB'nin de görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan 'Kamulaştırma Davalarında Bilirkişi Olarak Görev Yapacakların Nitelikleri Ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik' ile belirlenerek 24 Kasım 2006 tarihli ve 26356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Söz konusu Kamulaştırma Kanunu hükmü yürürlükte ve halen bu yetki Maliye Bakanlığı ile kullanılmakta iken, KHK'nın 12/1-d bendi ile yetkinin sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilmesi yetki çatışmasına yol açacaktır.

Gerek, planlama, projelendirme ve yapım, gerekse kamulaştırma davalarında görev yapacak bilirkişiler mühendis, mimar ve şehir plâncılarıdır. Bilirkişilik, bu meslek mensuplarının hizmet alanı içinde olduğuna göre, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan TMMOB'nin görüşü dahi alınmadan çalışma esaslarının belirlenmesinde tek yetkilinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı haline getirilmesi Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine ve 135 inci maddesine aykırıdır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı KHK ile imar faaliyetlerinde çok geniş yetkiler aldığından, imar ve şehircilik alanında yaygın olarak planlama, projelendirme, yapım ve kamulaştırma yapabilecektir. Kentleşme, planlama, çevre ile ilgili açılan davalarda da Bakanlık doğrudan taraf olacaktır. Yani Bakanlık tarafı olacağı davalarda bilirkişilik yapacakların niteliklerini de belirleme yetkisi almış olmaktadır. Bu nedenle bu davalarda bilirkişilik yapacak meslek mensuplarının niteliklerinin ve çalışma esaslarının belirlenmesinde ilgili kuruluşlar olan meslek kuruluşlarının, üniversitelerin ve mesleki sivil toplum kuruluşlarının görüşünün alınması, yargı kararlarında belirleyici önemi bulunan bilirkişi raporlarının bilimsel kriterlere, kamu ve toplum yararına uygun objektif bir şekilde hazırlanmasının güvence altına alınması bakımından büyük önem taşıdığından yapılan düzenleme Anayasanın 2 nci maddesine bu açıdan da aykırılık taşımaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak." ile 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, 'mimarlık, mühendislik,' ibaresi ile (d) bendi ve (ı) bendindeki 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' hükümleri, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 91 inci, 124 üncü, 127 nci ve 135 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

4) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (ğ) Bendindeki, 'Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalar ile' İbaresini ile 7 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (f) Bendinin ve (j) Bendindeki, 'Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile " İbaresini ile " milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler " ve " genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri " ve " yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar " İbarelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi ile, gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve

dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevleri arasında sayılmakta; 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendiyle, Bakanlar Kurulunca belirlenen proje kapsamı içerisinde kalmak kaydıyla kamuya ait tescilli araziler ile tescil dışı araziler ve muvafakatleri alınmak koşuluyla özel kişi veya kuruluşlara ait arazilerin yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesine yönelik olarak her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi yapmak, yaptırmak ve onaylamak; (j) bendiyle ise, Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkileri, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

Anayasanın 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında, kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır denildikten sonra, ikinci fıkrasında deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği kurala bağlanmış; üçüncü fıkrasında, kıyılarla sahil şeritlerinin kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanmalarına olanak sağlayan şartların kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmış; 46 ncı maddesinin ikinci fıkrasında ise, kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedelinin nakden ve peşin olarak ödeneceği kuralı getirilirken; tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şeklinin kanunla düzenleneceği belirtilerek bu alanlar genel kurala istisna tutulmuştur.

Anayasanın 45 inci maddesinin birinci fıkrasında, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek Devletin ödevleri arasında sayılırken; 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmiş; ikinci fıkrasında, çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devlete ve vatandaşlara ödev olarak yüklenmiş; 57 nci maddesinde, Devletin şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alacağı, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekleyeceği kuralı getirilmiş; 63 üncü maddesinde, Devletin, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici önlemleri alacağı hükme bağlanmış; 169 uncu maddesinin birinci fıkrasında, Devletin ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyacağı ve önlemleri alacağı; ikinci fıkrasında, Devlet ormanlarının mülkiyetinin devrolunamayacağı ve zamanaşımı ile mülk edinilemeyeceği ile kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamayacağı belirtildikten sonra, dördüncü fıkrasında, 'Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba, köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.' denilmiş; 170 inci maddesinin birinci fıkrasında, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman

niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tesbiti ve orman sınırları dışına çıkarılması, orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmış ve son fıkrasında ise, orman içinden nakledilen köyler halkına ait arazilerin devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılması zorunlu tutulmuştur.

Öte yandan, Anayasanın 123 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı belirtilmiş; 127 nci maddesinin ilk fıkrasında; 'Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.' denilerek yerel yönetimlerin genel bir tanımı yapıldıktan sonra ikinci fıkrasında, bu yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği hüküm altına alınmış; beşinci fıkrasında ise, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimi yetkisi düzenlenmiştir.

Anayasanın yukarıda anılan maddelerindeki kurallara ilişkin olarak ise, geceköndü, toplu konut, kıyı, orman, mera, çevre ve yerel yönetimler alanlarında yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Bu bağlamda:

20.07.1966 tarihli ve 775 sayılı Geceköndü Kanununun 1 inci maddesinde, mevcut geceköndülerin ıslahı, tasfiyesi, yeniden geceköndü yapımının önlenmesi ve bu amaçlarla alınması gereken önlemler hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanacağı; 19 uncu maddesinde, ıslaha muhtaç veya tasfiyesi gereken geceköndü bölgeleri ile yeniden halk konutu veya nüve konut yapımına tahsis edilecek sahalardan seçimi, haritalarının hazırlanması, İmar ve ıslah planlarının düzenlenmesi, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının denetimi altında, ilgili belediyelerce yapılacağı veya yaptırılacağı; Toplu Konut İdaresi Başkanlığının, hazırlanan harita ve planları redde, düzeltilmek üzere geri göndermeye, olduğu gibi veya değiştirilerek onaylamaya ve lüzum gördüğü hallerde bu hizmetleri kendisi yapmaya veya yaptırmaya yetkili olduğu; onaylanarak kesinleşen planların belediye tarafından herkesin görebileceği bir yerde bir ay süre ile asılacağı ve durumun yaygın araçlarla halka duyurulacağı hüküm altına alınmıştır.

02.03.1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 4 üncü maddesinin, 24.07.2008 tarihli ve 5793 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle değişik birinci fıkrasında, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının, geceköndü dönüşüm projesi uygulayacağı alanlarda veya mülkiyeti kendisine ait arsa ve arazilerde veya valiliklerce toplu konut iskan sahası olarak belirlenen alanlarda çevre ve imar bütünlüğünü bozmayacak şekilde her tür ve ölçekteki planlar ile imar planlarını yapmaya, yaptırmaya ve tadil etmeye yetkili olduğu; bu planların, büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan alanlar için büyükşehir belediye meclisi tarafından, il ve ilçe belediye sınırları ile mücavir alanları içerisinde kalan alanlar için ilgili belediye meclisleri tarafından, beldelerde ve diğer yerlerde ilgili valilik tarafından, planların belediyelere veya valiliğe intikal ettiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aynen veya değiştirilerek onaylanacağı; belediyeler ve valilik tarafından üç ay içerisinde onaylanmayan planların Başkanlık tarafından re'sen onaylanacağı; 2985 sayılı Kanuna 08.11.2004 tarihli ve 5273 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar plânlarında o maksada tahsis edilmiş

olmak, uygulama imar plânı ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimarî, statik, tesisat ve her türlü fennî mesuliyetin Başkanlık tarafından üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla başkaca belge istenmeksizin müracaat tarihinden itibaren onbeş gün içinde avan projeye göre yapı ruhsatı verileceği; maddeye 27.04.2006 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle eklenen ek ikinci fıkrasında, Belediyelerin, bu yapılarla ilgili yapı kullanma izin belgesi müracaatları üzerine, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından geçici kabulün yapılmış olması kaydıyla başkaca belge aranmaksızın 15 gün içinde yapı kullanma izin belgesi vermek zorunda oldukları ve istenen diğer belgelerin Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından daha sonra tamamlanacağı hüküm altına alınmıştır.

03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, belediyelerin imar, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, konut hizmetlerini yapacağı; (b) bendinde, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla bakım ve onarımını yapabileceği, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebileceği; 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (l) bendinde, gayrisihhi müesseselere ruhsat vereceği ve denetleyeceği; (o) bendinde, gayrisihhi işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplayacağı ve sınırlanmış petrol gazı depolama sahaları ve satış yerlerini belirleyeceği hüküm altına alınmış; 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, belediyenin imar planını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde çevre düzeni planını kabul etmek belediye meclisinin yetkisine verilmiş ve 01.07.2006 tarihli ve 5538 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle eklenen ibarede, belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planının ilgili Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacağı ve doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanacağı kurala bağlanmış; 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde imar komisyonu kurulması zorunlu kılınmış; 69 uncu maddesinde, belediye, düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapılı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek ile yetkilendirilmiş; 17.06.2010 tarihli ve 5998 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişik 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında, Belediyenin, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabileceği; bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunmasının şart olduğu; ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesinin Bakanlar Kurulu kararına bağlı olduğu; ikinci fıkrasında, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilecek alanın, üzerinde yapı olan veya olmayan imarlı veya imarsız alanlar olması, yapı yükseklik ve yoğunluğunun belirlenmesi, alanın büyüklüğünün en az 5 en çok 500 hektar arasında olması ve etaplar halinde yapılabilmesi hususlarının takdirinin münhasıran belediye meclisinin yetkisinde olduğu; toplamı 5 hektardan az olmamak kaydı ile proje alanı ile ilişkili birden fazla yerin tek bir dönüşüm alanı olarak belirlenebileceği; üçüncü fıkrasında, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projesi alanı ilan etmeye büyükşehir belediyelerinin yetkili olduğu; büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi halinde ilçe belediyelerinin kendi sınırları

içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilecekleri; dördüncü fıkrasında, büyükşehir belediyeleri tarafından yapılacak kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine ilişkin her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ve benzeri tüm imar işlemlerini ve 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmaya büyükşehir belediyelerinin yetkili olduğu; altıncı fıkrasında, kentsel dönüşüm ve gelişim alanları içinde yer alan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkullerin harca esas değer üzerinden belediyelere devredileceği; onbirinci fıkrasında, kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini gerçekleştirmek amacıyla; belediyenin imar uygulaması yapmaya yetkili olduğu; son fıkrasında ise, bu Kanunun konusu ile ilgili hususlarda Başbakanlık Toplu Konut İdaresine 2985 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla verilen yetkilerin saklı olduğu hüküm altına alınmış; Kanunun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, belediye tarafından deniz, akarsu ve gölden doldurma suretiyle kazanılan alanların, Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmak şartıyla Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin, büyükşehirlerde ise büyükşehir belediyelerinin tasarrufuna bırakılacağı hükmü getirilirken; 80 inci maddesinde ise, belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, kara yolu ile yolcu taşıma hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlerarası otobüs terminali kurmalarına ve işletmeleri ile her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebileceği; akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesinin şart olduğu ve bu istasyonlara çalışma ruhsatının büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, Kanunun 'Uygulanmayacak hükümler' başlıklı 84 üncü maddesinde, 5393 sayılı Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda, 5393 sayılı Kanuna aykırılık bulunması durumunda 5393 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun;

- 'Kapsam' başlıklı 2 nci maddesinde, Kanunun, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyıları ile deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerine ait düzenlemeleri ve bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkan ve şartlarına ait esasları kapsadığı;

- 'İstisnalar' başlıklı 3 üncü maddesinde, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgelerinde veya ülke güvenliği ile doğrudan ilgili, Türk Silahlı Kuvvetlerine ait hareket ve savunma amaçlı yerlerde (konut ve sosyal tesisler hariç) özel kanun hükümlerine, diğer özel kanunlar uyarınca belirlenmiş veya belirlenecek yerlerde ise özel kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine uyulacağı;

- 'Genel Esaslar' başlıklı 5 inci maddesinde, kıyıların, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açık olduğu, kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği; kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespitinin zorunlu olduğu;

- 'Kıyının Korunması, Yapı Yasağı ve Kıyıda Yapılacak Yapılar' başlıklı 6 ncı maddesinde, kıyıda, uygulama imar planı kararı ile;

- (a) İskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları gibi kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyıyı korumak amacına yönelik alt yapı ve tesislerin,

- (b) faaliyetlerinin özellikleri gereği kıyıdan başka yerde yapılmaları mümkün olmayan tersane, gemi söküm yeri ve su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisleri gibi, özelliği olan yapı ve tesislerin,

- (c) organize turlar ile seyahat eden kişilerin taşındığı yolcu gemilerinin (krvaziyer gemilerin) bağlandığı, günün teknolojisine uygun yolcu gemisine hizmet vermek amacıyla liman hizmetlerinin (elektrik, jeneratör, su, telefon, internet ve benzeri teknik bağlantı noktaları ve hatlarının) sağlandığı, yolcularla ilgili gümrüklü alan hizmetlerinin görüldüğü, ülke tanıtımı ve imajını üst seviyeye çıkaracak turizm amaçlı (yeme-içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis binalar) fonksiyonlara sahip olup, kruvaziyer gemilerin yanaşmasına ve yolcuları indirmeye müsait deniz yapıları ve yan tesislerinin yer aldığı kruvaziyer ve yat limanlarının,

- (d) uluslararası spor otoritelerinin, Türkiye'de spor faaliyetlerinin düzenleneceğine dair kararı gereğince Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu spordan sorumlu Bakanlığın izni doğrultusunda, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (I) sayılı Cetvelinde düzenlenen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, aynı Kanunun (II) sayılı Cetvelinde düzenlenen özel bütçeli idareler, belediyeler ile il özel idareleri tarafından her türlü spor aktiviteleri ve organizasyonların yapılmasına/yaptırılmasına yönelik spor tesisleri ve zorunluluk arz eden durumlarda bunların tamamlayıcı konaklama tesislerinin yapılabileceği ve özelleştirme kapsam ve programına alınan ve sahil şeridi belirlenen veya belirlenecek olan alanlar ile kıyı ve dolgu alanlarında yapılacak yat ve kruvaziyer limanlarının ihtiyacı olan yönetim birimleri, destek birimleri, bakım ve onarım birimleri, teknik ve sosyal altyapı ve konaklama birimleri ile ilgili kullanım kararları ve yapılanma şartlarının imar plânı ile belirleneceği;

- 'Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma ve Bu Araziler Üzerinde Yapılabilecek Yapılar' başlıklı 7 nci maddesinde, kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebileceği; bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifinin, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığına gönderileceği; Bakanlığın, konusuna göre ilgili kuruluşların görüşünü de almak suretiyle teklifi inceleyeceği; uygun bulunması halinde ilgili idare tarafından uygulama imar planının hazırlanacağı; bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı; ancak, bu planların Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planların ise, anılan Kanunun 7 nci maddesine göre tasdik edileceği; doldurma ve kurutma işlemlerinin yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılacağı; bu arazilerin Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu ve özel mülkiyet konusu olamayacağı; bu alanlar üzerinde 6 ncı maddede belirtilen yapılar ile yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanları düzenlenebileceği;

- Sahil Şeridinde Yapılabilecek Yapılar başlıklı 8 inci maddesinde, uygulama imar planı bulunmayan alanlardaki sahil şeritlerinde, 4 üncü maddede belirtilen mesafeler içinde hiç bir yapı ve tesis yapılamayacağı; uygulama imar planı bulunan yerlerde ise, duvar, çit, parmaklık, telörgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamayacağı; ancak bu alanlarda; uygulama imar planı kararıyla 6 ncı ve 7 nci maddede belirtilen yapı ve tesislerle birlikte toplum yararına açık olmak şartıyla konaklama hariç günü birlik turizm yapı ve tesisleri yapılabileceği;

- 'Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti' başlıklı 9 uncu maddesinde, kıyı kenar çizgisinin, valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşturulacak en az 5 kişilik bir komisyonca tespit edileceği; bu komisyonun, jeoloji mühendisi, jeolog veya jeomorfolog, harita ve kadaastro mühendisi, ziraat mühendisi, mimar ve şehir plancısı, inşaat mühendisinden oluşacağı, komisyonca tespit edilip valiliğin uygun görüşü ile birlikte gönderilen kıyı kenar çizgisinin, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylandıktan sonra yürürlüğe gireceği;

- 'Kıyı ve Sahil Şeridinde Planlar' başlıklı 10 uncu maddesinde, kıyıda ve sahil şeridindeki planların bu Kanunun ve buna dayanılarak çıkarılacak yönetmeliğin hükümlerine aykırı olamayacağı; bu yerlerde düzenlenen planlardan, imar mevzuatı veya yerin özelliği dolayısıyla 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamına girenlerin, anılan Kanunun 7 nci maddesine göre onaylanarak kesinleşeceği;

Hüküm altına alınmıştır.

12.03.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 7 nci maddesinde ise, Kültür ve Turizm Bakanlığının, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri içinde her ölçekte planları yapmaya, yaptırmaya, re'sen onaylamaya ve tadil etmeye yetkili olduğu; kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde Bakanlıkça yapılacak alt yapı ve planlama işlemlerine esas olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından istenilen bilgi, belge ve görüşün üç ay içinde verileceği; bu süre sonunda bilgi, belge ve görüşün verilmemesi durumunda ilgili iş ve işlemlerin Bakanlıkça re'sen tesis edileceği belirtilmiştir.

31.08.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesinde, orman sayılan yerlerden, (A) bendinde, öncelikle orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi maksadıyla, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler ile halen orman rejimi içinde bulunan funda ve makilerle örtülü yerlerden tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerlerin, (B) bendinde ise, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanlarının orman sınırları dışına çıkartılacağı; ikinci fıkrasında, orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler Devlete ait ise Hazine adına, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumlarına ait ise bu kurumlar adına, özel orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılacağı ve uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashih ve tescil işleminin yapılacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında, bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamayacağı kuralı getirilmiş; dördüncü fıkrasında, bu madde hükümlerinin, muhafaza ormanı, millî park alanları, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlık alanlar ve 3 üncü madde ile orman rejimi içine alınan yerlerde bu niteliklerinin devamı süresince; yanan orman sahalarında ise hiçbir şekilde uygulanmayacağı ve beşinci fıkrasında ise, bu maddenin (B) bendi ile orman sınırları dışına çıkarılıp, 2924 sayılı Kanunun 11 inci ve 12 nci maddeleri gereğince fiili durumlarına göre ifraz edilerek bedeli karşılığı satılacak yer, yapı ve tesisleri kullananlardan, satış işlemleri tamamlanıncaya kadar eciri misil alınmayacağı hüküm altına alınmış; 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, Devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da herhangi bir nedenle orman sınırları dışında kalmış ormanların, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumlarına ait ormanların, özel ormanların, orman kadaastro su ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde bulunan her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti ile 2 nci madde

uygulamaları ile ilgili olarak kadastrosu kesinleşmiş yerlerde tespit edilen fennî hataların düzeltilmesi işlerinin de orman kadastro komisyonları tarafından yapılacağı düzenlenmiş; 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde, Devlet ormanları içinde veya bitişiğinde bulunup, köylerde veya dağınık yerlerde oturanlardan; yerinde kalkındırılmaları mümkün görülmeyen veya su ve toprak rejimi bakımından bulundukları yerleşim yerlerinden kaldırılmaları zorunlu bulunan bu köyler halkının kısmen veya tamamen öncelikle bu Kanunun 2 nci madde birinci fıkrasının (A) bendinde belirtilen orman sınırları dışına çıkarılan yerlere, bu mümkün olmadığı takdirde diğer yerlere nakil ve yerleştirilmelerine, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığının görüşü de alınarak Tarım ve Orman Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verileceği; nakledilen köyler halkına ait arazilerin, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

17.10.1983 tarihli ve 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde, bu Kanunun, 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesi uyarınca orman kadastro komisyonları tarafından orman sınırları dışına çıkarılan; '(a) Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyip, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar görülen yerleri, (b) Otlak, kışlak, yaylak gibi yerleri, (c) Tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antep fıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarını, (d) Şehir, kasaba, köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahalarını' kapsadığı; 3 üncü maddesinde, orman kadastro komisyonlarınca, orman sınırı dışına çıkarılan yerler, Orman Bakanlığının talebi üzerine Hazine adına tescil edileceği ve bu yerlerin bu Kanunun hükümleri uygulanmak kaydıyla Orman Bakanlığı emrine geçeceği; 4 üncü maddesinde, 4 üncü maddesinde, orman içi köyler halkının yerleştirilmesi maksadıyla orman sınırları dışına çıkarılarak Hazine adına tescil edilip, Tarım ve Orman Bakanlığı emrine geçen yerlerin; iklim ve toprak yapısına en uygun tarım arazisine dönüştürülmek ve yerleşim yeri halinde düzenlenmek üzere Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığınca ıslah ve imar, Tarım ve Orman Bakanlığınca ihya edileceği; 5 inci maddesinde, ıslah, imar ve ihya edilen taşınmaz malların, tarımsal işletme tipleri, verim değerleri ve yerleşim planları dikkate alınarak yönetmelikle belirlenen esaslara göre Tarım ve Orman Bakanlığınca ifraz edileceği ve ifraz edilen bu yerlere yerleştirecek orman içi köyler halkının nakil ve yerleştirme işlemlerinin, 6831 sayılı Orman Kanunu ve 2510 sayılı İskan Kanunu hükümlerine göre yürütüleceği; 11 inci maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanunun 2 nci madde (c) bendi kapsamına giren tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antep fıstığı) gibi tarım alanları ve buralardaki yapı ve tesislerin yerlerinin; orman sınırları dışına çıkarıldıkları tarihteki fiili durumlarına göre ifraz edilerek, bu yerleri kullanan kişilere, rayiç bedelleri peşin veya on yıllık süre içinde ve eşit taksitle alınmak üzere, Tarım ve Orman Bakanlığınca satılacağı; 12 nci maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanunun 2 nci maddesinin (d) bendi kapsamına giren, köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahalarının, orman sınırları dışına çıkarıldığı tarihteki fiili durumlarına göre ifraz edilerek üzerinde yapısı bulunan hak sahibi kişilere, rayiç bedeli peşin veya beş yıllık süre içinde ve yıllık eşit taksitle alınmak üzere, Orman Bakanlığınca satılacağı; ikinci fıkrasında, bu kişilerin hak sahibi olabilmesi için köy nüfusuna kayıtlı olmaları ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geriye yönelik en az 5 yıl müddetle o yerde ikamet etmiş bulunmaları gerekeceği; üçüncü fıkrasında, hak sahipliği tanımına girmeyen kişilerce işgal edilen yerlerin, aynı köydeki başka bir hak sahibine üzerindeki yapısı ile birlikte tespit edilecek rayiç bedel üzerinden ve yapının bedeli peşin olarak satılıp, yapı bedeli sahibine defaten iade olunacağı; 21 inci maddesinde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasına ilişkin şekil, şart ve esaslar ile ifraz işlemlerinin Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikte düzenleneceği; yönetmeliğin, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, İmar ve İskan Bakanlığı, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün görüşleri de alınarak, Tarım ve Orman

Bakanlığınca bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde hazırlanacağı hüküm altına alınmıştır.

25.02.1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında mera yaylak ve kışlakların kullanma hakkının bir veya birden çok köy veya belediyeye ait ve bu yerlerin Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu; üçüncü fıkrasında, mera yaylak ve kışlakların, özel mülkiyete geçirilemeyeceği, amacı dışında kullanılamayacağı, zaman aşımı uygulanamayacağı, sınırlarının daraltılamayacağı; ancak kullanım hakkının kiralanabileceği; 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında, mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisinin Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yapılacağı; ikinci fıkrasında mera komisyonunun valilik onayı ile oluşturulacağı; 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, komisyonca görevlendirilen teknik ekiplerin mevcut mera, yaylak ve kışlaklar ile bu Kanun gereğince mera, yaylak ve kışlak kapsamına alınacak alanları tespit ederek bu alanların sınırlarının belirlenmesi ve işaret konulması işlemlerini yapacağı ve 1/5000 ölçekli haritalarını düzenleyerek bu yerleri sınırlandıracağı; 14 üncü maddesinde, tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu Kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamayacağı; ancak, bu Kanuna veya daha önceki kanunlara göre mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilmiş olan veya kadimden beri bu amaçla kullanılan arazilerden, (a) bendinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının talebi üzerine, 3213 sayılı Maden Kanunu ve 6326 sayılı Petrol Kanunu hükümlerine göre arama faaliyetleri sonunda rezervi belirlenen maden ve petrol faaliyeti için zaruri olan; (b) bendinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının talebi üzerine, turizm yatırımları için zaruri olan; (c) bendinde, kamu yatırımları yapılması için gerekli bulunan; (d) bendinde, köy yerleşim yeri ile uygulama imar plânı veya uygulama plânlarına ilave imar plânlarının hazırlanması, toprak muhafazası, gen kaynaklarının korunması, millî park ve muhafaza ormanı kurulması, doğal, tarihî ve kültürel varlıkların korunması, sel kontrolü, akarsular ve kaynakların düzenlenmesi, bu kaynaklarda yapılması gereken su ürünleri üretimi ve termale dayalı tarımsal üretim faaliyetleri için ihtiyaç duyulan; (e) bendinde, 442 sayılı Köy Kanununun 13 üncü ve 14 üncü maddeleri kapsamında kullanılmak üzere ihtiyaç duyulan; (f) bendinde, ülke güvenliği ve olağanüstü hal durumlarında ihtiyaç duyulan; (g) bendinde, doğal afet bölgelerinde yerleşim yeri için ihtiyaç duyulan; (ğ) bendinde, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun talebi üzerine, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu hükümlerine göre, petrol iletim faaliyetleri ile elektrik ve doğal gaz piyasası faaliyetleri için gerekli bulunan; (h) bendinde, jeotermal kaynaklı teknolojik seralar için ihtiyaç duyulan, yerlerin, ilgili müdürlüğün talebi, komisyonun ve defterdarlığın uygun görüşü üzerine, valilikçe tahsis amacı değiştirilebileceği ve söz konusu yerlerin tescillerinin Hazine adına, vakıf meralarının tescillerinin ise vakıf adına yaptırılacağı hüküm altına alınmıştır.

09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun;

- 1 inci maddesinde, kanunun amacının bütün canlıların ortak varlıkları olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak olduğu;

- 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkının esas olduğu; Bakanlık ve yerel yönetimlerin; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratma yükümlü oldukları; (j) bendinde, çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemelerin Bakanlığın koordinasyonunda yapılacağı;

- 4 üncü maddesinde, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın bulunmadığı zamanlarda Çevre ve Orman Bakanının (şimdi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) başkanlığında, Başbakanın belirleyeceği sayıda bakan ile Bakanlık Müsteşarından oluşan Yüksek Çevre Kurulu kurulduğu; Kurulun çalışmaları ile ilgili konularda ön hazırlık ve değerlendirme yapmak üzere, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında ilgili bakanlık müsteşarları, diğer kurum ve kuruluşların en üst düzey yetkili amirlerinin katılımı ile toplantılar düzenleneceği ve bu toplantılara gündeme göre ilgili kamu kurumu niteliğindeki kuruluşların birlik temsilcileri, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetim temsilcileri, üniversite temsilcileri ve bilimsel kuruluşların temsilcilerinin davet edileceği;

- 5 inci maddesinin (a) bendinde, etkin bir çevre yönetiminin sağlanması için hedef, politika ve strateji belirlemenin; (b) bendinde, sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde ekonomik kararlara çevre boyutunun dahil edilmesine imkân veren hukukî ve idarî tedbirleri belirlemenin; (c) bendinde, birden fazla bakanlık ve kuruluşu ilgilendiren çevre konularına ilişkin uyuşmazlıklarda nihai kararı vermenin Yüksek Çevre Kurulunun görevleri olduğu;

- 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde çevrenin korunması amacıyla, doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunmasının esas olduğu ve biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esaslarının, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirleneceği; (b) bendinde, ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânlarının Bakanlıkça yapılacağı, yaptırılacağı ve onaylanacağı; bu bölgelere ilişkin plân ve projelerde; 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesi, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun plân onama yetkisini düzenleyen hükümleri, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 8 inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların korunma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleri ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin (a) bendi hükümlerinin uygulanmayacağı;

- 10 uncu maddesinde, gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmelerin, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlü oldukları ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatının verilemeyeceği, proje için yatırıma başlanamayacağı ve ihale edilemeyeceği;

Hüküm altına alınmıştır.

18.12.1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun;

- 1 inci maddesinde, Kanunun amacının, yurt savunması bakımından hayati önemi haiz askeri tesisler ve bölgeler ile sınırların, güvenlik ve gizliliğini sağlamak için bunların çevrelerinde, kıyılarında ve havalarında; kara, deniz ve hava askeri yasak bölgelerinin; yurt savunması veya yurt ekonomisine önemli ölçüde katkıda bulunan veya kısmen dahi tahripleri veya devamlı olarak ya da geçici bir zaman için faaliyetten alıkonulmaları halinde milli güvenlik veya toplum hayatı bakımından olumsuz sonuçlar doğurabilecek; diğer askeri tesis ve

Esas Sayısı : 2011/100

Karar Sayısı : 2012/191

bölgeler ile kamu veya özel kuruluşlara ait her türlü yer ve tesislerin etrafında güvenlik bölgelerinin, kurulması, kaldırılması ve gerektiğinde genişletilmesine ilişkin esas ve yöntemlerin düzenlenmesi olduğu;

- 2 nci maddesinde, Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzum üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile askeri yasak bölgeler kurulabileceği veya kaldırılabilirliği; askeri yasak bölgelerin 1 inci ve 2 nci derece askeri yasak bölge olmak üzere ikiye ayrıldığı;

- 3 üncü maddesinde, Askeri güvenlik bölgeleri Genelkurmay Başkanlığınca; kamu ve özel kuruluşların çevresindeki özel güvenlik bölgelerinin ise, Genelkurmay Başkanlığının lüzum göstermesi veya Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin veya İçişleri Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Genelkurmay Başkanlığının uygun görmesi kaydıyla Bakanlar Kurulunca kurulabileceği veya kaldırılabilirliği;

- 4 üncü maddesinde, askeri yasak bölgeler ile özel güvenlik bölgelerinin kurulması hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı ve askeri güvenlik bölgelerinin kurulması hakkındaki Genelkurmay Başkanlığı kararına ekli uygun ölçekli haritalar ve koordinat listelerinde bu bölgelerin sınırlarının da belirtileceği;

- 6 ncı maddesinde, birinci derece askeri bölgelerin ilan edilmeyeceği; 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında, ikinci derece kara askeri yasak bölgelerin sınırları Resmi Gazete'de yayımlanacağı;

- 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının değişik (e) bendinde birinci derece kara askeri yasak bölgelerin, fotoğraf ve filminin çekilmesi, harita, resim ve krokisinin yapılması, not alınması veya harita uygulaması gibi faaliyetlerde bulunulması, bölgenin savunma ve güvenlik tedbirlerini aksatacak, bozacak ve açıklayacak cihazlar kullanılması, bu amaçla görevlendirilmiş olanlar ile Genelkurmay Başkanlığı tarafından izin verilmiş olanlar dışındakilere yasak olduğu; 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının değişik (h) bendinde, ikinci derece kara askeri yasak bölgelerin içindeki askerî tesislerin ve bölgeden birinci derece kara askerî yasak bölgelerinin dürbünle gözetlenmesi, bölgenin fotoğraf ve filminin çekilmesi, harita, resim ve krokisinin yapılması, not alınması veya harita uygulaması gibi faaliyetlerde bulunulması, bölgenin savunma ve güvenlik tedbirlerini aksatacak, bozacak ve açıklayacak cihazlar kullanılması, bu amaçla görevlendirilmiş olanlar ile Genelkurmay Başkanlığı tarafından izin verilmiş olanlar dışındakilere yasak olduğu;

- 20 nci maddesinin (a) bendinde, kamu veya özel kuruluşlara ait stratejik değeri haiz her türlü yer ve tesislerin çevresinde bu Kanun hükümlerine göre özel güvenlik bölgeleri kurulabilirliği; (b) bendinde, birinci derece kara ve deniz askeri yasak bölgesi olarak ilan edilmeyen Silahlı Kuvvetlere ait kışla, kıta, karargah, kurum, ordugah ve tesisler ile sualtı ve su üstü tesislerinin, her türlü patlayıcı, yanıcı, akaryakıt ve gizlilik dereceli maddelerin konmasına tahsis edilmiş sabit ve seyyar depo ve cephaneliklerle, bu gibi maddeleri dolduran, boşaltan tesisler ve atış poligonlarının çevresinde; bu yerlerin dış sınırlarından itibaren en fazla dört yüz metreye kadar geçen noktaların birleştirilmesi ile tespit edilecek askeri güvenlik bölgelerinin Genelkurmay Başkanlığınca tesis edilebilirliği; bu bölgelerin çevresinin işaretlenmesine ilişkin esaslar yönetmelikte gösterileceği;

Hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, askeri yasak bölge ve güvenlik bölgesi ilan edilecek yerlerin harita plan ve krokilerinin talepte bulunan Kuvvet Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yapılacağı 17.01.1983 tarih ve 83/5949 sayılı BKK ile yürürlüğe giren (RG: 30.04.1983/18033) Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Yönetmeliğinde belirtilmiştir.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi ile Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek yanında, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerini yapmak, yaptırmak, onaylamak, kamulaştırma, ruhsat ve yapım işlerini gerçekleştirmek, yapı kullanma izinlerini vermek ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasını sağlamak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevleri arasında sayılmaktadır.

644 sayılı KHK'nin Anayasal dayanağını oluşturan 6223 sayılı Yetki Yasasının 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında, 'Bu Kanuna göre çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler; (a) Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasında dağılımının yeniden belirlenmesine ilişkin olarak;' ifadesinden sonra 19 alt bentte tarihi, sayısı ve adı belirtilerek 19 adet Kanun ile KHK sayılmış ve (20) numaralı alt bentte ise, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin görev, yetki, merkez, taşra ve yurt dışında teşkilatlanma esasları, kadrolar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerine ilişkin hükümlerinde, (') denilirken; (b) bendinde ise, 'Diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin olarak' denildikten ve 5 kanun ile 1 KHK sayıldıktan sonra; (') yapılacak değişiklik ve yeni düzenlemeleri kapsar.' denilmiştir. Bu bağlamda, 6223 sayılı Yetki Yasası özetle, bakanlıklar arası görev dağılımını yeniden belirlemeyi amaçlamakta ve bu kapsamda bakanlıkların birleştirilmesine, kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine dair konularda düzenleme yapılmasını öngörmektedir.

Oysa iptali istenen hükümlerden sadece (ğ) bendinde yer alan düzenleme dahi, 31.08.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 20.07.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 12.03.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 17.10.1983 tarihli ve 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun, 02.03.1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu, , 25.02.1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu, 10.07.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 22.02.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 03.07.2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununu ilgilendirmekte ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev ve yetkilerinin düzenlenmesi görüntüsü altında söz konusu kanunlarla değişik kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görev ve yetkiler, bir yandan hukuki varlıklarını sürdürür ve buna karşın eylemsel işlevlerini yitirirlerken, diğer yandan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı uhdesinde merkezileştirilmektedir.

Yetki Yasasında Bakanlar Kuruluna, genel ve muğlak bazı yetkiler tanınmış olmasının Anayasaya aykırılığı bir yana, Yasanın amaç ve kapsamı incelendiğinde, yukarıda sıralanan

yasaları kapsamadığı ve dolayısıyla söz konusu yasalarla değişik kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görev ve yetkilerin eylemsel işlevlerine son verilmesine ve bu görev ve yetkilerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığında merkezileşmesine olanak tanımadığı çok açıktır. Bu bağlamda, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde yer alan ve iptali istenen düzenlemeler, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmadığından Anayasanın 91 inci maddesine aykırıdır ve iptali gerekmektedir.

Öte yandan, gecekondulaşmanın önlenmesi, ıslahı, kentsel dönüşüm projelerine konu oluşturması ile iyileştirme, yenileşme ve dönüşüm uygulamalarında uyulacak usul ve esaslar hakkında, 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanununun çeşitli maddeleri ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 69 uncu ve 73 üncü maddelerinde düzenlemeler yapılmış; kıyı, kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi ve sahil şeridinin tanımı, kıyılar ile kıyılardan yararlanmadaki temel esaslar, kıyılarının korunması ile kıyılarda yapılabilecek yapılar, kıyılarda doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanılması ile bu arazilerde yapılabilecek yapılar, sahil şeridinde yapılabilecek yapılar, kıyı ve sahil şeridindeki planlar, kıyı kenar çizgisini tespitte yetkili komisyonlar ile görevli ve yetkili kamu kurumları 3621 sayılı Kıyı Kanununun 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu ve 11 inci maddelerinde düzenlenmiş; ayrıca imar planı ve parselasyon işlemlerinin usul ve esasları hakkında, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanununda muhtelif düzenlemeler getirilmiş; orman sayılan yerlerden, orman sınırları dışına çıkarılacak yerler ve bu yerlerin kullanım amaçları, değerlendirilmesi, imar, ifraz ve satış işlemleri ile diğer düzenleyici işlemler hakkında, Anayasanın 169 uncu ve 170 inci maddeleri ile 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde ve 2924 sayılı Kanunun 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 11 inci, 12 nci ve 21 inci maddelerinde düzenlemeler yapılmış; mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilmiş arazilerden, hangilerinin kapsam dışına çıkarılabileceği ve ne amaçla kimler tarafından kullanılabileceği 4342 sayılı Mera Kanununun 14 üncü maddesinde (a)'dan (h)'a dokuz bent halinde sayılmıştır.

Ayrıca, kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esaslar, 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanununun çeşitli maddeleri ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 69 uncu ve 73 üncü maddelerinde belirlenmenin yanında, Bakanlar Kurulunca veya başka bir organ yada kurum ve kuruluşça belirlenecek uygulamalar, yada özellikli, özelliksiz, sade, kompleks, değişik işlevli proje ve yapılaşmaların her tür ve ölçekteki etüt, harita, imar planı, parselasyon planı ve yapı projelerinin hazırlanma usul ve esasları ve ruhsatlandırma ve kullanma izinleri ile yetkili kamu kurum ve kuruluşları ve idareler ise, başta 3194 sayılı İmar Kanunu ve bu Kanuna göre çıkarılan yönetmelikler ile 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun, 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve 4342 sayılı Mera Kanununda bütün ayrıntılarıyla düzenlenmiştir.

Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esaslar, yukarıda sıralanan yasalarda ve bu yasalara göre çıkarılan yönetmeliklerde düzenlenmiş ve her alanda yürütülecek uygulamalar ile her türlü proje ve yapılaşmalara ilişkin her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerinin yapılması, yaptırılması, onaylanması ile ruhsat ve yapı

kullanma izinlerinin verilmesindeki usul ve esaslar yanında yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile idareler yasalarda belirlenmişken; bunların Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görevleri arasında sayılması birden çok Anayasal sorunu beraberinde getirmiştir.

Bir hukuk devletinde, hukuk düzeninin belirliliği esastır. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik, öngörülebilirlik, genellik ve soyutluk gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için, yönetimin bir bütün olarak görev ve yetkilerinin yetki çatışmasına dayalı, çelişkili, niteliği tartışmalı ve içeriği belirsiz olmaması, her idarenin görev ve yetkilerinin bir başkasınınkini örtülü şekilde işlevsiz kılmaktan uzak bir şekilde açık ve net olarak düzenlenmesi gerekir.

Söz konusu yasa hükümlerinin hukuki varlıklarını sürdürürken, eylemsel işlevlerini yitirmeleri ve 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendiyle getirilen yeni düzenlemelerin, mevcut yasalardaki kuralları değiştirmeden, onları etkisiz hale getirmeyi amaçlayan çelişkili ve çelişik yapısı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile merkezi idarenin diğer kurum ve kuruluşları, belediyeler ve il özel idareleri arasında yetki çatışmasını da içeren niteliği tartışmalı, içeriği belirsiz, karmaşık ve kaotik bir hukuki yapının doğmasına yol açtığından, hukuk güvenliğini zedelemekte, hukuk düzeninin belirliliğini ortadan kaldırmakta ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığından, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esaslar, yukarıda sıralanan yasalarda ve bu yasalara göre çıkarılan yönetmeliklerde düzenlenmişken; bu konularda Çevre ve Şehircilik Bakanlığına ayrıca 'idarelerce uyulacak usul ve esasları belirleme' yetkisi verilmesi, mevcut yasalarda yer almayan hususlarda yeni kurallar içeren düzenlemeler yapmayı içermektedir ki, bu husus kaynağını Anayasadan almayan bir yetkinin kullanılmasını ve yasama yetkisinin idareye devrini öngördüğünden, Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 87 nci maddelerine aykırıdır.

Öte yandan, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar gibi soyut bir nitelikleme ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalara ilişkin gibi belirli bir mali gücü ve dolayısıyla girişimcilerine idareler üzerinde baskı, yönlendirme ve hatta kural dışı satın alma gücü sağlayabilen proje ve yapılaşmalar, 3194 sayılı İmar Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümlerinin dışına çıkarılarak girişimcilerine ayrıcalık tanınmakta ve her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı ve yapı projelerinin yapılması, yaptırılması, onaylanması, kamulaştırılması, ruhsat ve yapım işlerinin gerçekleştirilmesi, yapı kullanma izinlerinin verilmesi ve bu alanlarda kat mülkiyetinin kurulmasının sağlanması yetkileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığında merkezileştirilmektedir.

Kamu yararına sonuç doğurmayacak, kamu hizmetinin nitelikleriyle bağdaşmayan, adalet anlayışıyla yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı ve makul olmayan böyle bir durumun, Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılamayacağı ve 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacağı açıktır. Çünkü bir hukuk devletinde tüm kamu işlemlerinin nihai amacı, kamu yararıdır. Bir hukuk devleti, adil ve makul olmak durumundadır. Kamu hizmetinin gerekleriyle bağdaşmayan, adil ve makul olmayan bir düzenlemenin, kamu yararına olduğu ve hukuk devleti ilkesi ile bağdaştığı söylenemeyeceği

gibi mali gücü olanların genel kurallardan istisna tutulmasının yasa önünde eşitlik ilkesine uygun olduğu da ileri sürülemez.

Öte yandan, 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendiyle, Bakanlar Kurulunca belirlenen proje kapsamı içerisinde kalmak kaydıyla kamuya ait tescilli araziler ile tescil dışı araziler ve muvafakatleri alınmak koşuluyla özel kişi veya kuruluşlara ait arazilerin yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesine yönelik olarak her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi yapmak, yaptırmak ve onaylamak; yetkileri, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

'Kamuya ait tescilli araziler ile tescil dışı araziler' kavramının niteliği ve içeriği belirgin olmadığı gibi 'tescilli araziler' ile tapuya kayıtlı taşınmazlar kastediliyor ise, Hazine yanında tüzel kişiliği bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin de taşınmaz sahibi olabildiklerini ve bunların içinde 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarılarak 2924 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre Hazine adına tescil ettirilip, yönetimi Orman Bakanlığı emrine geçen yerler ile 2863 sayılı Kanunda düzenlenen taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, sit alanları ve ören yerleri gibi yapılaşmaya kapalı alanların; 'tescil dışı araziler' ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler kastediliyor ise, bunların içinde kıyılar yanında, orman, mera, yaylak ve kışlaklar gibi hukuki statüsü değiştirilmeden mülkiyete konu oluşturmayan yerlerin de olduğunu belirtmek gerekir.

Bentte geçen, 'yeniden fonksiyon kazandırılıp geliştirilmesine' ifadesi ile ise, doğrudan imar/kent rantı yaratmaktan söz edildiği çok açıktır.

Anayasanın 123 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, idarenin kuruluş ve görevlerinin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı belirtilmiş; 127 nci maddesinin birinci fıkrasında, 'Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.' denilerek yerel yönetimlerin genel bir tanımı yapıldıktan sonra ikinci fıkrasında bu yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği belirtilmiş; beşinci fıkrasında ise, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi düzenlenerek, idari vesayet yoluyla yerel yönetimlerin özerkliği ile idarenin bütünlüğü ilkesi arasında bir denge kurulmuştur.

Anayasada mekansal planlama yapma yetkisinin kime ait olduğu hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, yerelde uygulanacak imar planları ile parselasyon planlarının, birlikte yaşamaktan ve hemşerilik ilişkisinden doğan mahalli müşterek bir hizmet olduğu göz ardı edilemez. Buna göre yerel ortak gereksinimleri karşılamakla görevli yerel yönetimlerin, yerel imar plânlarının yapılmasında parsel düzeyine kadar 3194 sayılı İmar Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerine rağmen dışlanması ve imar/kent rantları yaratmak amacıyla her tür ve ölçekte etüt, harita, plan, parselasyon planı, kamulaştırma, arazi ve arsa düzenlemesi yapmak, yaptırmak ve onaylamak görevlerinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının genel müdürlüğüne verilmesi; ayrıca bunun kapsamına mülkiyeti belediye ve il özel idarelerine ait tescilli arazilerin de alınması Anayasanın 123 üncü ve 127 nci maddeleriyle bağdaşmamaktadır.

Kaldı ki, Anayasa Devlete, imar/kent rantları yaratma değil; kıyılardan yararlanmada kamu yararını gözetme (md. 43); tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önleme (md. 45); çevreyi geliştirme, çevre sağlığını koruma ve çevre kirliliğini

önleme (md. 56); şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetten bir planlama çerçevesinde konut ihtiyacını karşılayacak önlemleri alma ve toplu konut teşebbüslerini destekleme (md. 57); tarih, kültür ve tabiat varlıklarını koruma (md. 63); ormanları koruma ve sahalarını genişletme (169) ve orman köylüsünü koruma (md. 170) görevlerini vermiştir.

Bu itibarla, 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi, Anayasanın 43 üncü, 45 inci, 56 ncı, 57 nci, 63 üncü, 123 üncü, 127 nci, 169 uncu ve 170 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendiyle ise, Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkileri, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

Bentte, 'Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile' denilmekle yetinilmiş; Bakanlar Kuruluna verilecek yetkinin amacı ve ilkeleri belirtilmediği gibi kapsamı ve çerçevesi çizilmemiş; amacı olmayan, kapsamı sınırsız ve ilkeleri belirsiz bir alanla ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkileri, Bakanlar Kurulu Kararı üzerinden Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

İdarenin kanuniliği ilkesi, idarenin ve organlarının görev ve yetkilerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde yasayla düzenlenmesini gerekli kılar. Bakanlar Kurulunu yasa ile yetkilendirme, Anayasanın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamına gelmez. İmar planları 3194, 5393 ve 5302 sayılı Kanunlardaki açık ve tartışmasız hükümlere göre, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelerce, dışında ise il özel idarelerince yapılması gereken alanların, her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkilerinin Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmesi amacıyla Bakanlar Kuruluna, hiçbir ölçü getirilmeden, amacı ve temel ilkeleri ortaya konulmadan, kapsamı ve çerçevesi çizilmeden, yürütmenin düzenleme yetkisinin sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetki olduğu gözetilmeden, sınırsız ve belirsiz bir alanı belirleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devri sonucunu doğurmakta ve bu yanı sıra Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 87 nci maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

18.12.1981 tarihli ve 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununa göre, askeri yasak bölgeler, Genelkurmay Başkanlığının istemi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile (md.2); askeri güvenlik bölgeleri, Genelkurmay Başkanlığınca; kamu ve özel kuruluşların çevresindeki özel güvenlik bölgeleri ise, Genelkurmay Başkanlığının istemi veya Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin veya İçişleri Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine Genelkurmay Başkanlığının uygun görmesi üzerine Bakanlar Kurulunca kuruluyor veya kaldırılıyor (md. 3); askeri yasak bölgeler ve askeri güvenlik bölgeleri ile özel güvenlik bölgelerinin kurulması hakkındaki kararlara ekli uygun ölçekli haritalar ve koordinat listelerinde bu bölgelerin sınırlarını belirtiliyor (md. 4); birinci ve ikinci derece kara askeri yasak bölgelerin ve içindeki askeri tesislerin fotoğraf ve filminin çekilmesi, harita, resim ve krokisinin yapılması, not alınması veya harita uygulaması gibi faaliyetlerde bulunulması, bölgenin savunma ve güvenlik tedbirlerini aksatacak, bozacak ve açıklayacak cihazlar

kullanılması, bu amaçla görevlendirilmiş olanlar ile Genelkurmay Başkanlığı tarafından izin verilmiş olanlar dışındakilere yasaklanmış (md. 7/1-e ve 9/1-h); birinci derece kara ve deniz askeri yasak bölgesi olarak ilan edilmeyen Silahlı Kuvvetlere ait kışla, kıta, karargah, kurum, ordugah ve tesisler ile sualtı ve su üstü tesislerinin, her türlü patlayıcı, yanıcı, akaryakıt ve gizlilik dereceli maddelerin konmasına tahsis edilmiş sabit ve seyyar depo ve cephaneliklerle, bu gibi maddeleri dolduran, boşaltan tesisler ve atış poligonlarının çevresinde; bu yerlerin dış sınırlarından itibaren en fazla dört yüz metreye kadar geçen noktaların birleştirilmesi ile tespit edilecek askeri güvenlik bölgelerinin Genelkurmay Başkanlığınca tesis edilebileceği; bu bölgelerin çevresinin işaretlenmesine ilişkin esasların yönetmelikte gösterileceği hüküm altına alınmış (20/1-b); askeri yasak bölge ve güvenlik bölgesi ilan edilecek yerlerin harita plan ve krokilerinin talepte bulunan Kuvvet Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yapılacağı 17.01.1983 tarih ve 83/5949 sayılı BKK ile yürürlüğe giren (RG: 30.04.1983/18033) Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Yönetmeliğinde belirtilmiş ve 22.04.1925 tarihli ve 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesi ile yurdun savunması için gerekli bütün harita ve planları yapma görevi anılan komutanlığa verilmiş iken; yurt savunması için birinci derecede önemli olan ve gizlilik taşıyan milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkilerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmesini hukuken anlamak ve hukuk içinde kalarak açıklamak mümkün değildir.

Çünkü, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgelerinin kurulması, kaldırılması, harita ve planlarının çıkarılmasındaki görev ve yetkililer, özel yasayla düzenlenmiş ve söz konusu yasa yürürlükte iken, anılan yerler herhangi bir yermiş gibi her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarının yapılmasının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görevlilerine ve 'yaptırmak' ibaresi üzerinden de özel kişi ve firmalara açılması, yurt savunmasının gereği olan gizliliği ortadan kaldırmakta; yurdumuzun milli güvenliğe dair tesisleri, askeri yasak bölgeleri, genel sığınak alanları ve özel güvenlik bölgelerini yol geçen hanına çevirerek milli güvenliğimizi tehdit etmektedir.

Anayasanın 5 inci maddesinde, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak Devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmış; 117 nci maddesinin ikinci fıkrasında ise, milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı Bakanlar Kurulunun sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Bakanlar Kurulunun hazırladığı 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendindeki hükümler, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi tehdit ettiği için Anayasanın 5 inci maddesine; Bakanlar Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı olan milli güvenliğin sağlanması ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanması sorumluluğuyla bağdaşmadığı için de Anayasanın 117 nci maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir.

Öte yandan, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları ve özel güvenlik bölgelerinin anılan statüleri devam ettiği sürece, her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarına konu oluşturması ve dolayısıyla yapılaşmaya açılması hukuken olanak dışıdır. Anılan yerlerin, her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasların belirlemesi ile bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarının gerektiğinde yapılması, yaptırılması ve onanması işlemlerine konu oluşturabilmesi için,

Esas Sayısı : 2011/100

Karar Sayısı : 2012/191

öncelikle 2565 sayılı Kanun veya çıkarılacak başka bir yasa hükümlerine göre hukuki statülerinin değiştirilmesi ve dolayısıyla milli güvenliğe dair tesis, askeri yasak bölge, genel sığınak alanı ve özel güvenlik bölgesi statülerinden arındırılmaları gerekir. Arındırıldıklarında da ortada milli güvenliğe dair tesis, askeri yasak bölge, genel sığınak alanı ve özel güvenlik bölgesi kalmayacağı ve dolayısıyla özelliksiz herhangi bir yer olacakları için KHK'de anılan ifadelerin yer almaması veya anılan ifadelerle nitelendirilmemeleri gerekir.

Bakanlar Kurulu, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları ve özel güvenlik bölgelerinin kentlerin merkezlerinde kaldığından hareketle büyük bir rant kapısı oluşturduğunu düşünüyor ve buraları kent merkezlerinin dışına taşıyıp, buraları satarak kent rantlarını nakte çevirmeyi planlıyorsa, Kararname hükümlerini niyetlendiği planı açık ve belirgin bir biçimde ortaya koyacak şekilde düzenlemeli ve hukuki belirsizlik, karmaşa, kargaşa ve yetki çatışması yaratmaktan kaçınmalıdır.

İptali istenen bentteki, milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler, genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkilerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmesine ilişkin düzenleme, milli güvenliğin gerekleriyle bağdaşmadığı için kamu yararına sonuç doğurmayacağı gibi, adalet anlayışıyla bağdaşmamakta ve makul da bulunmamaktadır. Hukuki karmaşa, yetki çatışması ve hukuki belirsizlik yaratarak hukuk güvenliğini ortadan kaldırmaktadır.

Hukuk güvenliği, Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanması da yönetimin görev ve yetkilerinin yasalarda açıkça gösterilmesinden geçmektedir. Bakanlar Kurulunun hazırladığı 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendindeki hükümler, hukuki karmaşa, kargaşa, belirsizlik ve yetki çatışması yarattığı ve kamu yararına sonuç doğurmayacağı için Anayasanın 2 nci maddesine de aykırıdır.

644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde ayrıca, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ile ilgili her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasları belirlemek, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarını gerektiğinde yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak yetkileri, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

Buradaki yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar ifadeleri ile 2565 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan, Genelkurmay Başkanlığınca her türlü patlayıcı, yanıcı, akaryakıt ve gizlilik dereceli maddelerin konmasına tahsis edilmiş sabit ve seyyar depo ve cephaneliklerle, bu gibi maddeleri dolduran, boşaltan tesisler ve atış poligonlarının çevresinde, bu yerlerin dış sınırlarından itibaren en fazla dört yüz metreye kadar geçen noktaların birleştirilmesi suretiyle tespit edilecek askeri güvenlik bölgeleri ifade ediliyor ise, sözü edilen ifadeler yukarıdaki gerekçelerle Anayasanın 2 nci, 5 inci ve 117 nci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

Söz konusu ifadeler ile askeri güvenlik bölgeleri dışındaki, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi

alanlar ifade ediliyor ise, bu durumda da 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, belediyelerin imar, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık hizmetlerini yapacağı; 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (l) bendinde, gayrisihhi müesseselere ruhsat vereceği ve denetleyeceği; (o) bendinde, gayrisihhi işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplayacağı ve sınıvlandırılmış petrol gazı depolama sahaları ve satış yerlerini belirleyeceği hüküm altına alınmış; 18 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, belediyenin imar planını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde çevre düzeni planını kabul etmek belediye meclisinin yetkisine verilmiş ve 01.07.2006 tarihli ve 5538 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle eklenen ibarede, belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planının ilgili Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacağı ve doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanacağı kurala bağlanmış; 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde imar komisyonu kurulması zorunlu kılınmış; 80 inci maddesinde ise, belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, her türlü akaryakıt ile sınıvlandırılmış petrol gazı (LPG) ve sınıvlandırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebileceği; akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesinin şart olduğu ve bu istasyonlara çalışma ruhsatının büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verileceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, 22.02.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, il özel idaresinin, Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni planını yapmakla görevli ve yetkili olduğu; dördüncü fıkrasında, il çevre düzeni plânının valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılacağı ve belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanacağı; belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planının ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanacağı; 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek; 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç il çevre düzeni planı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar planlarını görüşerek karara bağlamak il genel meclisinin yetkisine verilmiştir.

Anayasanın 127 nci maddesinin birinci fıkrasında, mahalli idarelerin, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu belirtilerek; yerel yönetimlerin özerkliğini öne çıkaran genel bir tanım yapıldıktan sonra ikinci fıkrasında bu yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği belirtilmiş; beşinci fıkrasında ise, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi düzenlenerek, idari vesayet üzerinden yerel yönetimlerin özerkliği ile idarenin bütünlüğü ilkesi arasında bir denge kurulmuştur.

Anayasada mekansal planlama yapma yetkisinin kime ait olduğu hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, yerelde uygulanacak imar planları ile parselasyon planlarının, birlikte yaşamaktan ve hemşerilik ilişkisinden doğan mahallî müşterek bir hizmet olduğu göz ardı edilemez.

Nitekim, yürürlükte olan 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile birlikte, merkezi idarenin mekansal planlama konusundaki yetkileri, çağdaş demokratik sistemdeki evrimin, katılımcı demokrasi anlayışının küresel düzeyde yerleşmesinin ve Anayasamızdaki 'yerinden yönetim' ilkesinin gereği olarak, merkezi idareye göre katılımcı süreçlere daha açık

olan yerel yönetimlere geçmeye başlamış ve mekansal planlamada merkezi idarenin yetkileri süreç içinde istisnai durumlar hariç ortadan kaldırılma sürecine girmiştir. Nihayetinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile bu süreç tamamlanmıştır.

Yerel ortak gereksinimleri karşılamakla görevli yerel yönetimlerin, 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendiyle, yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanların yerel imar plânlarının yapılması, yaptırılması ve onanmasında parsel düzeyine kadar, 3194 sayılı İmar Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümlerine rağmen dışlanması ve imar/kent rantları yaratmak amacıyla, her tür ve ölçekteki planların yapılmasına ilişkin esasların belirlenmesi, bunlara ilişkin her tür ve ölçekteki harita, etüt, plan ve parselasyon planlarının gerektiğinde doğrudan yapılması, yaptırılması ve onanması yetkilerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının genel müdürlüğüne verilmesi Anayasanın 127 nci maddesiyle bağdaşmamaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendindeki, 'Gecekondu, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalar ile' ifadeleri, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 10 uncu, 87 nci ve 91 inci maddelerine; 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi, Anayasanın 43 üncü, 45 inci, 56 ncı, 57 nci, 63 üncü, 127 nci, 169 uncu ve 170 inci maddelerine; (j) bendindeki, 'Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile " ibaresi ile " milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler " ve " genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri " ve " yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar " ibareleri ise, Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci, 117 nci ve 127 nci maddelerine;

aykırı olduklarından iptalleri gerekir.

5) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (e) Bendindeki " veya yaptırmak " ile " veya denetlenmesini sağlamak.' ve 10 uncu Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (c) Bendindeki, " maliyet hesaplarını yapmak " İfadesinden Sonra Gelen, " veya yaptırmak " ile (ç) Bendindeki, " veya yaptırmak, " İbarelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendiyle, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin maliyet hesaplarını yapmak veya yaptırmak, inşa, güçlendirme, tadil ve esaslı onarımlarını yapmak, yaptırmak ve denetlemek veya denetlenmesini sağlamak görevleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığına; 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendiyle, Genel bütçe kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin maliyet hesaplarını yapmak veya yaptırmak, ile (ç) bendiyle, talep edilmesi ve uygun görülmesi halinde, özel bütçeli idareler ve düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile sosyal güvenlik kurumlarının yatırım programında bulunan bina ve tesislerin maliyet hesabını yapmak veya yaptırmak görevleri ise Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre yapılan ihalelerde rekabet, idarelerce hazırlanan keşif bedeli üzerinden indirimde bulunmak suretiyle sağlanırken; 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda ise, keşif bedeli veya aynı anlama gelmek üzere yaklaşık maliyet üzerinden indirimde bulunmak suretiyle ihaleye son verilmiştir.

4734 sayılı Kanuna göre ihaleler, isteklilerin ihale dokümanına (uygulama projesi, mahal listesi, ihale konusu için her türlü özelliğini belirten idari ve teknik şartnameler vb.) göre sunduğu fiyat teklifleri üzerinden uygun olanının belirlenmesi suretiyle yapılarak istekliler bir yandan ihalede rekabete zorlanırken, diğer yandan ihale bedelinin piyasa şartlarında oluşması amaçlanmaktadır.

4734 sayılı Kanuna göre de 2886 sayılı Kanundaki 'keşif özeti'nin benzeri olan ihale konusu için 'yaklaşık maliyeti' hazırlanmaktadır. Ancak 4734 sayılı Kanunda 'yaklaşık maliyet'in işlevi çok farklıdır. 4734 sayılı Kanunda yaklaşık maliyet; (i) ihalelerin ilanları ile (ii) ihale usullerinin belirlenmesinde, (iii) ihalelere sadece yerli isteklilerin katılmasında ve (iv) aşırı düşük teklif değerlendirilmesinde kullanılmaktadır.

4734 sayılı Kanunun 'Yaklaşık maliyet' başlıklı 9 uncu maddesinde, 'Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenir ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir. Yaklaşık maliyete ihale ve ön yeterlik ilânlarında yer verilmez, isteklilere veya ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmaz.' denilerek yaklaşık maliyet gizli tutulmuş ve 61 inci maddesinde ise, 'Bu Kanunun uygulanmasında görevliler ile danışmanlık hizmeti sunanlar; ihale süreci ile ilgili bütün işlemlere, isteklilerin iş ve işlemleri ile tekliflerin teknik ve malî yönlerine ilişkin olarak gizli kalması gereken bilgi ve belgelerle işin yaklaşık maliyetini ifşa edemezler, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. Aksine hareket edenler hakkında ilgisine göre 58 inci ve 60 ncı maddelerde belirtilen müeyyideler uygulanır.' hükmüne yer verilerek yaklaşık maliyetin açıklanması, cezai yaptırıma tabi kılınmıştır.

İhaleye istekli olanlardan birinin veya birkaçının yaklaşık maliyeti bilmesi, ihalede rekabeti engelleyerek ihale bedelinin piyasa fiyatlarına yakın şartlarda oluşmasını engellediği gibi, özellikle aşırı düşük fiyat değerlendirmesinde bilenlere bilmeyenlere göre stratejik avantajlar sağlamaktadır.

Bunun içindir ki, 4734 sayılı Kanunda yaklaşık maliyetin idareler tarafından hazırlanması esası benimsenmiş ve ayrıca 4 üncü maddesindeki 'Hizmet' tanımı içinde yaklaşık maliyete yer verilmediği gibi yaklaşık maliyet 48 inci maddesindeki 'Danışmanlık hizmetleri' kapsamına da alınmamıştır. Bu bağlamda, 4734 sayılı Kanuna göre yaklaşık maliyetin özel kişi ve firmalara yaptırılması mümkün değildir.

Oysa, 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) ve 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bentlerinde, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin; 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde ise, özel bütçeli idareler ile sosyal güvenlik kurumlarının bina ve tesislerinin, 'maliyet hesaplarını yaptırmaktan' söz edilerek, yaklaşık maliyetin hazırlanmasının üçüncü kişilere ihale edilmesi öngörülmektedir.

Böylece, 4734 sayılı Kanunun 9 uncu ve 60 ncı maddeleri hukuki varlıklarını devam ettirmelerine rağmen, eylemsel işlevlerini yitirerek fiilen uygulamadan kaldırılmaktadır. 4734 sayılı Kanun bir teşkilat kanunu olmayıp, kamu ihalelerini düzenleyen usul ve esas kanunu

olduğu ve 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamı içinde 4734 sayılı Kanun bulunmadığı için sözü edilen düzenleme Anayasanın 91 inci maddesine aykırıdır.

Anayasanın 167 nci maddesinde, Devletin, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici önlemleri alacağı, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleyeceği kuralı getirilmiştir.

Yaklaşık maliyetin yaptırılmasının üçüncü kişilere ihale yoluyla gizliliğinin ihlal edilmesi, rekabeti engelleyerek piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemlerini sekteye uğratacağı ve yaklaşık maliyetten haberdar olan kişilere ayrıcalık tanıyarak kamunun zararına sonuç doğuracağı için Anayasanın 2 nci ve 167 nci maddeleriyle de bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendiyle, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin inşa, güçlendirme, tadil ve esaslı onarımlarının 'denetlenmesini sağlamak' denilerek denetim görevinin özel kişi ve firmalara devri öngörülmüştür.

Anayasanın 128 inci maddesinin birinci fıkrasında, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli hizmetlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği hükmüne yer verilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin inşa, güçlendirme, tadil ve esaslı onarımlarının denetlenmesi, kamu görevi olmasının da ötesinde Devletin bir kolluk görevidir ve söz konusu denetim görevinin özel kişi ve firmalara devri Anayasanın 128 inci maddesine aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendindeki " veya yaptırmak " ile " veya denetlenmesini sağlamak." ve 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendindeki, " maliyet hesaplarını yapmak " ifadesinden sonra gelen, " veya yaptırmak " ile (ç) bendindeki, " veya yaptırmak, " ibareleri, Anayasanın 2 nci, 91 inci, 128 inci ve 167 nci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

6) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki, " ve çevre düzeni planlarını "; (h) Bendindeki, " ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, resen onaylamak."; (i) Bendindeki " tespit etmek " İbareleri ile (i) Bendinin ve (3) Numaralı Fıkrasındaki, " büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık " İbarelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren, her tür ve ölçekte fiziki planlara ve uygulamalara esas teşkil eden üst ölçekli mekânsal strateji planları yanında çevre düzeni planlarını da ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak ve onaylamak; (h) bendinde, ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak; (i) bendinde, kıyı kenar çizgisini tespit etmek; (i)

bendinde, kıyı ve dolgu alanları ile bu alanların fonksiyonel ve fiziksel olarak devamı niteliğindeki geri sahalarına ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita ve planları yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak ve bunların uygulanmasını sağlamak görevleri Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmekte; (3) numaralı fıkrasında ise, büyükşehir olmayan illerde çevre düzeni planlarını, Bakanlığın yapması, yaptırması ve onaylaması öngörülmektedir.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede yapılan düzenlemelerle, özellikle imar hukuku konusunda getirilen yeni kurallar ve içeriği ve tanımı belli olmayan 'mekansal strateji planı', 'havza ve bölge bazında mekansal strateji planı', 'sektörel plan' gibi yeni kavramlarla büyük bir hukuki kaos yaratılmakla kalınmamış; Anayasaya ve Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırılıklar yanında yetki çatışmalarına da yol açılmıştır.

Bunların ortaya konabilmesi için yürürlükteki imar hukuku kuralları ile 644 sayılı KHK'nin konu aldığı diğer yasalar hakkında 'Genel Açıklama' yapılarak mevcut durumu özetlemek gerekmektedir.

Genel Açıklama ve Özet

644 sayılı KHK ile yapılan yukarıdaki düzenlemeler, Türkiye'de 1985 yılından bu yana mekansal planlamada yerel yönetimlerin yetkisini artıran süreçten gerekçesiz bir kopuşu ve 1985 öncesinin de gerisine düşüşü ortaya koymaktadır.

09.07.1956 tarihli ve 6785 sayılı İmar Yasasının 26 ncı ve 29 uncu maddelerinde, Belediye Meclislerince kabul edilen imar ve yol istikamet planlarını aynen veya değiştirerek onama ya da değiştirilmek üzere geri çevirme Bakanlığın yetkisine verilmiş; 20.07.1972 tarihli ve 1605 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle Bakanlığın bu konudaki yetkisi biraz daha genişletilmişti.

Yürürlükte bulunan 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile birlikte, merkezi idarenin mekansal planlama konusundaki yetkileri, çağdaş demokratik sistemdeki evrimin, katılımcı demokrasi anlayışının küresel düzeyde yerleşmesinin ve Anayasamızdaki 'yerinden yönetim' ilkesinin gereği olarak, merkezi idareye göre katılımcı süreçlere daha açık olan yerel yönetimlere geçmeye başlamış ve mekansal planlamada merkezi idarenin yetkileri süreç içinde istisnai durumlar hariç ortadan kaldırılmıştır.

3194 sayılı Yasanın 6 ncı maddesinde planların, kapsadıkları alan ve amaçları açısından, 'Bölge Planları' ve 'İmar Planları'; imar planlarının da 'Nazım İmar Planları' ve 'Uygulama İmar Planları' olarak hazırlanacağı belirtilmiş; 'Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması' başlıklı 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, bölge planlarının sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacağı ve gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılacağı ve yaptırılacağı; (b) bendinde, Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni planı kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planlarının ilgili belediyelerce yapılıp, belediye meclisinin onayıyla yürürlüğe gireceği; planların onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süreyle ilan edileceği; bir ay içinde yapılacak itirazları belediye meclisinin onbeş gün içerisinde inceleyerek kesin karara bağlayacağı; ikinci fıkrasında, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde planların valilikçe yapılacağı veya yaptırılacağı ve valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe gireceği; yine aynı şekilde planların valilikçe

tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süreyle ilan edileceği; bir aylık süre içinde yapılan itirazların valilikçe onbeş gün içinde incelenerek kesin karara bağlayacağı; üçüncü fıkrasında planlarda yapılacak değişikliklerin de aynı usule tabi olduğu; dördüncü fıkrasında ise, kesinleşen imar planlarının bir kopyasının Bakanlığa (Bayındırlık Bakanlığı; şimdi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) gönderileceği hüküm altına alınarak, Bakanlığın Bölge Planları ile İmar Planlarındaki re'sen yapma ve onama yetkilerine son verilmiştir.

Bu temel kurallarla birlikte, 3194 sayılı Yasanın 9 uncu maddesiyle merkezi idareye planlama konusunda istisnai ve şarta bağlı yetkiler verildiği görülmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, Bakanlığın gerekli görülen hallerde, (i) kamu yapıları ve enerji tesisleriyle ilgili alt yapı, üst yapı ve iletim hatlarına ilişkin imar planı ve değişikliklerinin, (ii) umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya Gecekondu Kanununun uygulanması amacıyla yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin, (iii) birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planlarının, (iv) içerisinden veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını; ilgili belediyelere veya diğer idarelere bilgi vererek ve gerektiğinde işbirliği sağlayarak yapmaya, değiştirmeye ve re'sen onamaya yetkili kılınmış; 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle değişik ikinci fıkrasıyla, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin, ilgili kuruluşlar ile belediyeden gerekli görüş alınarak, çevre imar bütünlüğünü bozmayacak imar tadilatları ve mevzi imar planlarının ve buna uygun imar durumlarının Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca hazırlanması ve Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanması suretiyle yürürlüğe gireceği; ilgili belediyelerin söz konusu arsa ve arazilerin imar fonksiyonlarını beş yıl süreyle değiştiremeyecekleri hüküm altına alınmış; üçüncü fıkrası ile kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla resmi bina ve tesisler için imar planlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde, Bakanlığın valilik kanalıyla ilgili belediyeye talimat verebileceği veya gerekirse imar planının resmi bina ve tesislerle ilgili kısmını resen yapıp onaylayabileceği belirtilmiş; Bakanlığın imar planlarında yetkili kılan dördüncü fıkrası Anayasa Mahkemesinin 26.09.1991 günlü ve E. 1990/38, K. 1991/32 sayılı kararı ile iptal edilmiş; 03.07.2005 tarihli ve 5398 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle eklenen yedinci fıkrasında, 4046 sayılı Kanun kapsamında gelir ortaklığı modeli ve işin gereğine uygun sair hukuki tasarruflar yöntemine göre özelleştirme işlemleri yapılan hizmet özelleştirmesi niteliğindeki yatırımların yapılacağı yerlerde hazırlanan veya hazırlattırılan planların, Özelleştirme İdaresince değerlendirilmek ve sözleşmeye uygunluğu konusundaki görüşü de alınmak kaydı ile (imar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmaksızın) re'sen onaylamaya Bakanlık yetkilendirilerek, ilgili belediyenin her türlü ruhsatı iki ay içinde vermesi öngörülmüş; parantez içindeki ibareyi ise Anayasa Mahkemesi 05.01.2006 gün ve E. 2005/98, K. 2006/3 sayılı Kararı ile iptal etmiştir.

3194 sayılı Yasanın 21 inci maddesinde, Kanunun kapsamındaki bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınmasının zorunlu olduğu; 22 nci maddesinde, yapı ruhsatı almak için ilgili belediye veya valiliklere yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile başvurulacağı, dilekçeye tapu veya tapu yerine geçecek belge, mimari, statik, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa ebatlı krokinin eklenmesi gerekeceği; belediye ve valiliklerin belgeleri inceleyerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren otuz gün içinde yapı ruhsatı vereceği, eksik ve yanlış bulunuyorsa başvuru tarihinden itibaren onbeş gün içinde eksiklikleri müracaatçıya bildireceği; eksik ve yanlış giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren ruhsatın onbeş

gün içinde verileceği; 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyetin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi şartıyla avan projeye göre yapı ruhsatı verileceği; ikinci fıkrasında Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin hareket ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara, belediyeden alınan imar durumuna, kat nizamı, cephe hattı, inşaat derinliği ve toplam inşaat metrekaresine uyularak projelerinin kurumlarınca onandığı, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğunun ilgili belediyesine veya valiliğe yazı ile bildirilmesi halinde 22 nci maddede sayılan belgeler aranmadan yapı ruhsatı verileceği hükümleri getirilmiş; 30 uncu maddesinde ise, yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde tamamlanan kısımların kullanılması için inşaat ruhsatını veren belediye veya valiliğin mal sahibinin müracaatı üzerine en geç otuz gün içinde yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğunun ve kullanılmasında fen bakımından sakınca bulunmadığının tespiti sonucunda yapı kullanma izni vereceği hüküm altına alınmıştır.

3194 sayılı İmar Yasasındaki düzenlemelere göre;

(i) Bölge planları, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından, sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere yapılabilecektir (md.8/1-a).

(ii) Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni planı kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılıp, belediye meclisinin onayıyla yürürlüğe girecektir (md. 8/1-b).

(iii) Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde ise imar planları, valilikçe yapılacak ve valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girecektir(md.8/1-b).

(iv) Kesinleşen imar planlarının bir kopyası Bakanlığa gönderilecektir (md. 8/4).

(v) Kanunun kapsamındaki bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması zorunludur (md. 21).

(vi) Sadece kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara şartları taşınması halinde avan proje ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin hareket ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara ise yine belirli şartlar altında yapı ruhsatı verilebilecektir (md. 26/1).

(vii) Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde tamamlanan kısımların kullanılması için inşaat ruhsatını veren belediye veya valilikçe, yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğunun ve kullanılmasında fen bakımından sakınca bulunmadığının tespiti sonucunda yapı kullanma izni verilecektir (md. 30).

Bu bağlamda, Bakanlığın bölge planları ile imar planlarındaki re'sen yapma ve onama ile yapı ruhsatı ve kullanma iznindeki yetkilerine 3194 sayılı Kanunla kural olarak son verilmiştir.

Bununla birlikte 3194 sayılı İmar Yasası, 3621 sayılı Kıyı Yasası, 2872 sayılı Çevre Yasası ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasaları ile merkezi idareye istisnai ve şarta bağlı yetkiler de verilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunda;

1- Kamu yapıları ve enerji tesisleriyle ilgili alt yapı, üst yapı ve iletim hatlarına ilişkin imar planı ve değişiklikleri; umumi hayata müessir afetler dolayısıyla veya toplu konut uygulaması veya Gecekondu Kanununun uygulanması amacıyla yapılması gereken planlar ile plan değişiklikleri; birden fazla belediyeyi ilgilendiren metropoliten imar planları; içerisinden veya civarından demiryolu veya karayolu geçen, hava meydanı bulunan veya havayolu veya denizyolu bağlantısı bulunan yerlerdeki imar ve yerleşme planlarının tamamını veya bir kısmını yapmaya, değiştirmeye ve re'sen onamaya Bayındırlık bakanlığı yetkili kılınmış; ancak Bakanlık, bunları yaparken ilgili belediyelere veya diğer idarelere bilgi vermek ve gerektiğinde işbirliği sağlamakla yükümlü tutulmuştur (md. 9/1).

2- Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin, imar planlarının Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca hazırlanması ve Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanması suretiyle yürürlüğe girmesi benimsenmiş; ancak yine ilgili kuruluşlar ile belediyeden gerekli görüş alınması ve çevre imar bütünlüğünün bozulmaması koşulu getirilmiştir (md. 9/2).

3- Kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla resmi bina ve tesisler için imar planlarında yer ayrılması veya bu amaçla değişiklik yapılması gerektiği takdirde, Bayındırlık Bakanlığına valilik kanalıyla ilgili belediyeye talimat verme veya gerekirse imar planının resmi bina ve tesislerle ilgili kısmını resen yapıp onaylama yetkisi verilmiştir (md. 9/3).

4- 3194 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine 03.07.2005 tarihli ve 5398 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle eklenen yedinci fıkra ile 4046 sayılı Kanun kapsamında gelir ortaklığı modeli ve işin gereğine uygun sair hukuki tasarruflar yöntemine göre özelleştirme işlemleri yapılan hizmet özelleştirmesi niteliğindeki yatırımların yapılacağı yerlerde hazırlanan veya hazırlattırılan planların, Özelleştirme İdaresince değerlendirilmek ve sözleşmeye uygunluğu konusundaki görüşü de alınmak kaydı ile re'sen onaylanmasında Bayındırlık Bakanlığı yetkilendirilerek, ilgili belediyenin her türlü ruhsatı iki ay içinde vermesi öngörülmüştür (md. 9/4).

04.04.1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun;

- 'Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma ve Bu Araziler Üzerinde Yapılabilecek Yapılar' başlıklı 7 nci maddesinde, kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebileceği; bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifinin, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığına gönderileceği; Bakanlığın, konusuna göre ilgili kuruluşların görüşünü de almak suretiyle teklifi inceleyeceği; uygun bulunması halinde ilgili idare tarafından uygulama imar planının hazırlanacağı; bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı; ancak, bu planların Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planların ise, anılan Kanunun 7 nci maddesine göre tasdik edileceği;

- 'Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti' başlıklı 9 uncu maddesinde, kıyı kenar çizgisinin, valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşturulacak en az 5 kişilik bir komisyonca tespit edileceği; bu komisyonun, jeoloji mühendisi, jeolog veya jeomorfolog, harita ve kadastro mühendisi, ziraat mühendisi, mimar ve şehir plancısı, inşaat mühendisinden oluşacağı, komisyonca tespit

edilip valiliğin uygun görüşü ile birlikte gönderilen kıyı kenar çizgisinin, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylandıktan sonra yürürlüğe gireceği;

09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde çevrenin korunması amacıyla, doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunmasının esas olduğu ve biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esaslarının, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirleneceği; (b) bendinde, ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânlarının Bakanlıkça yapılacağı, yaptırılacağı ve onaylanacağı; bu bölgelere ilişkin plân ve projelerde; 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesi, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun plân onama yetkisini düzenleyen hükümleri, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 8 inci maddesinin tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunların korunma alanlarının tespit ve tescili dışında kalan yetkileri düzenleyen hükümleri ile aynı Kanunun 17 nci maddesinin (a) bendi hükümlerinin uygulanmayacağı;

12.03.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 7 nci maddesinde ise, Kültür ve Turizm Bakanlığının, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri içinde her ölçekte planları yapmaya, yaptırmaya, re'sen onaylamaya ve tadil etmeye yetkili olduğu; kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde Bakanlıkça yapılacak alt yapı ve planlama işlemlerine esas olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından istenilen bilgi, belge ve görüşün üç ay içinde verileceği; bu süre sonunda bilgi, belge ve görüşün verilmemesi durumunda ilgili iş ve işlemlerin Bakanlıkça re'sen tesis edileceği belirtilmiştir.

Bilindiği üzere, 2004 yılı ve sonrasında yerel yönetimler yasaları değiştirilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunundaki düzenlemelere göre özet olarak:

(i) Bölge planlarının, sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanması ve gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılması veya yaptırılması uygulamasına devam edilecektir (3194; 8/1-a).

(ii) İl çevre düzeni planları; belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde ilgili Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacak ve doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanacak (5393/18-c); diğer illerde ise valinin koordinasyonunda, il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılacak ve belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanacaktır (5302; 6/1-a).

(iii) İmar planları; belediye sınırları içinde ilgili belediyece hazırlanıp, belediye meclisinin onayıyla yürürlüğe girerken (5393; 14/1-a ve 18/1-c); belediye sınırları dışında, il özel idaresince hazırlanıp, il genel meclisinin kararıyla yürürlüğe girecektir (5302; 6/1-a ve 10/1-c).

(iv) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, konut hizmetlerini yapmak (5393; 14/1-a); kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak; bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek (5393; 14/1-b); arsa ve konut üretmek (5393; 69); konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulamak (5393; 73) belediyeye görev olarak verilmiştir.

(v) Belediye ve mücavir alan sınırları içinde gayri sıhhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek (5393;15/1-l), gayrisihhi işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak ve sınıvlandırılmış petrol gazı depolama sahaları ve satış yerlerini belirlemek(5393; 15/1-o), her türlü akaryakıt ile sınıvlandırılmış petrol gazı (LPG) ve sınıvlandırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla izin vermek (5393; 80) belediyelere; belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki gayrisihhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek (5302; 7/1-g) il özel idaresine görev olarak verilmiştir.

(vi) 5393 sayılı Kanunun 84 ncü ve 5302 sayılı Kanunun 70 inci maddesinde, belediye ile il özel idaresinin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 3194 sayılı İmar Kanununda, 5393 ve 5302 sayılı Kanunlara aykırılık bulunması durumunda 5393 ve 5302 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtildiğinden, 3194 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinde yer alan ve yukarıda (1), (2), (3) ve (4) olarak sıralanan merkezi idareye verilmiş yetkilerden (1), (2) ve (3) numarada sıralananların uygulaması kalmamış; (4) numarada yer alan ise 5393 sayılı Kanundan sonra yürürlüğe girdiğinden uygulaması sürmektedir.

(vii) 3621 sayılı Kıyı Kanununun 7 nci maddesine göre, kıyıda doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilerin imar planlarının doldurma ve kurutmayı yapan ilgili idare tarafından hazırlanacak ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından onaylanacak; 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planlar ise Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapıp onaylanacaktır.

(viii) 2872 sayılı Çevre Kanununun 9 uncu maddesine göre, çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânları Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılacaktır, yaptırılacak ve onaylanacaktır.

(ix) 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 7 nci maddesine göre, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri içinde her ölçekte planları yapmaya, yaptırmaya, re'sen onaylamaya Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

644 sayılı KHK'ye kadar mekansal planlama konusunda, 3194 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde sözü edilen birden fazla ili ilgilendiren ve Bakanlıkça yapılan 'metropolitan imar planı' ve ayrıca Bakanlığın yerel yönetimlerin yaptığı planları denetleme yetkisi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 84 ncü ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 70 inci maddeleriyle hükümsüz kılındığından şöyle bir hiyerarşi söz konusu idi:

- En üstte, 3194 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre, sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve altyapıların

Esas Sayısı : 2011/100

Karar Sayısı : 2012/191

dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak ve gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılacak veya yaptırılacak 'Bölge Planı',

- Bölge Planlarıyla eş düzeyde olan ve 2872 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre, çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil etmek üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan ve onaylanan 'Bölge ve Havza Bazında Çevre Düzeni Planı',

- Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde ilgili Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacak ve doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanacak (5393/18-c); diğer illerde ise valinin koordinasyonunda, il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılacak ve belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanacak (5302/6-a) 'İl Çevre Düzeni Planı',

- 5393 sayılı Kanunun 18/c maddesine göre belediye meclisleri tarafından onaylanarak yürürlüğe girecek belediyenin 'Nazım İmar Planı' ile 'Uygulama İmar Planı'.

644 sayılı KHK ile ise, yukarıdaki planlara yasada tanımı yapılmamış olan içeriği belirsiz yeni plan isimleri eklenmiştir.

Bu bağlamda, Bakanlığın görevlerinin düzenlendiği 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde, 'Mekânsal strateji planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle hazırlamak ve mahalli idarelerin plan kararlarının bu stratejilere uygunluğunu denetlemek.' ten söz edilmiş;

Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünün görevlerinin düzenlendiği 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, 'Yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren, her tür ve ölçekte fiziki planlara ve uygulamalara esas teşkil eden üst ölçekli mekânsal strateji planlarını ve çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak, onaylamak ve uygulamanın bu stratejilere göre yürütülmesini sağlamak.'tan;

(c) bendinde, 'Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, havza veya bölge bazında çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, onaylamak ve bu planların uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamak.'tan;

(ç) bendinde, 'Sektörel planların havza veya bölge düzeyindeki mekânsal strateji planlarına ve çevre düzeni planlarına uyumlu hazırlanmasını sağlamak.' dan, (d) bendinde, 'Risk yönetimi ve sakınım planlarının yapılmasına ve onaylanmasına ilişkin kuralları belirlemek ve izlemek, plana esas jeolojik ve jeoteknik etütleri yapmak, yaptırmak ve onaylamak.'tan,

Söz edilmiştir.

Bu ifadelere göre, 644 sayılı KHK ile imar hukukuna, 'mekansal strateji planı', 'havza ve bölge düzeyinde mekansal strateji planı', 'sektörel plan', 'risk yönetimi ve sakınım planı' ve 'çevre düzeni planı' olmak üzere beş plan ismi daha girmiş, ancak Yasa'da bunların tanımına yer verilmemiştir.

7 nci maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki 'üst ölçekli mekânsal strateji planlarını ve çevre düzeni planlarını' ile (2) numaralı fıkradaki, 'Çevre düzeni planlarının

Bakanlıkça belirlenen mekânsal strateji planlarına, imar planlarının ise mekânsal strateji planlarına veya çevre düzeni planlarına aykırılığının tespit edilmesi halinde ilgili idareler Bakanlıkça verilen süre içerisinde aykırılıkları giderir.' şeklindeki ifadelerden plan hiyerarşisinin genel olarak, 'mekansal strateji planı > çevre düzeni planı > imar planı' şeklinde olacağı anlaşılabilmekle birlikte; 3194 sayılı Kanunun 9 uncu maddesindeki 'Bölge Planı', 2872 sayılı Kanunun 9/b maddesindeki 'Bölge ve Havza Bazında Çevre Düzeni Planı' ve 5393 sayılı Kanunun 18/c maddesindeki 'İl Çevre Düzeni Planı' ile 644 sayılı KHK ile getirilen 'havza ve bölge düzeyinde mekansal strateji planı', 'sektörel plan' ve 'risk yönetimi ve sakınım planı'nın bu hiyerarşideki yerleri ile işlevlerinin ne olacağı anlaşılamamaktadır.

Öte yandan 'mekansal strateji planı'nın en üst ölçekli plan olduğu anlaşılabilmekte ise de, söz konusu planın mekansal boyutunun ulusal düzeyde mi, yoksa birkaç bölgeyi kapsayacak şekilde mi; stratejik boyutunun ise, 'Yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren' denilmiş olmakla birlikte, coğrafi, ekonomik, ticari, kültürel veya herhangi başka bir boyutta olup olmadığı hususlarında herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Aynı hususlar, 'havza ve bölge düzeyinde mekansal strateji planı' ile 'sektörel plan' için de söz konusudur ve 'çevre düzeni planı' ile 'il çevre düzeni planı'nın mı yoksa daha üst bir planın mı veya başka bir şeyin mi kastedildiği anlaşılamamaktadır.

644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünün çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlayacağı; (c) bendinde, havza veya bölge bazında çevre düzeni planlarını bir başına yapacağı yazarken; buna karşın (h) bendinde, ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını Mekansal Planlama Genel Müdürlüğünün; (3) numaralı fıkrasında ise, Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisindeki çevre düzeni planlarını büyükşehir belediyelerinin, büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık'ın yapacağı hükme bağlanmaktadır.

Şu sorular ister istemez gündeme gelmektedir:

Maddenin (a) bendindeki çevre düzeni planı ile (h) bendindeki il çevre düzeni planı ve (3) numaralı fıkradaki çevre düzeni planı bir ve aynı planlar mı, yoksa farklı planlar mıdır; aynı planlar ise, neden farklı süreçlere tabi tutulmuşlardır'

Maddenin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki çevre düzeni planı, (h) bendindeki il çevre düzeni planı ve (3) numaralı fıkradaki çevre düzeni planı aynı plan iseler, (a) bendinde, çevre düzeni planını Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlar ve (h) bendinde il çevre düzeni planı ilgili idarelerce Bakanlığın verdiği süre içinde hazırlanmaz ise Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanır iken; (3) numaralı fıkra, büyükşehir olmayan illerin çevre düzeni planı neden Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından da değil, doğrudan Bakanlık tarafından hazırlanmaktadır'

Sahi, en azından (1) numaralı fıkranın (h) bendindeki il çevre düzeni planı ile (3) numaralı fıkradaki çevre düzeni planı bir ve aynı plan ise, bunu doğrudan Bakanlık mı, yoksa Bakanlığın verdiği süre içinde hazırlanmaz ise Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü mü hazırlayacaktır' Doğrudan Bakanlık hazırlayacak ise, Bakanlık kendi kendine verdiği süre içinde neden hazırlamamakta ve Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü Bakanlığın hiyerarşik üstü veya vesayet makamı mıdır ki Bakanlığın hazırlamadığını hazırlamakla yetkilendirilmektedir'

Anılan planlar farklı iseler, bu farklar nelerdir ve aralarındaki farklar maddenin lafzından veya yorumundan ortaya konabilecek açıklıkta mıdır'

Kurallarda belirliliği gerektiren hukuk devleti, bu derece karmaşık ve kaotik bir yapıyı kaldıramaz. Mekansal planlamada yeni bir döneme girilecek ise, öncelikle yeni getirilen planların tanımı açık ve net bir şekilde yapılmalı; planlamadaki hiyerarşi aynı açıklıkta ortaya konmalı; kurumsal yetkiler ve yetkililer, yetki çatışmasına ve tartışmaya yol açmayacak açıklıkta belirlenmeli ve mevcut yasalardaki hükümler bu yeni duruma uyarlancak şekilde değiştirilmelidir.

Bir hukuk devletinde, hukuk düzeninin belirliliği esastır. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik, öngörülebilirlik, genellik ve soyutluk gerektirir. Hukuk devletinin istikrar içinde sürmesi ve yargı denetiminin sağlanabilmesi için, yönetimin bir bütün olarak görev ve yetkilerinin çelişkili, kendi içinde tutarsız, niteliği tartışmalı ve içeriği belirsiz olmamalıdır.

644 Sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " ve çevre düzeni planlarını "; (h) bendindeki, " ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, resen onaylamak." ile (3) numaralı fıkrasındaki, " büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık " ibareleri, çelişkili, kenti içinde tutarsız, niteliği tartışmalı, içeriği belirsiz, karmaşık ve kaotik bir hukuki yapının doğmasına yol açtığından, hukuk güvenliğini zedelemekte, hukuk düzeninin belirliliğini ortadan kaldırmakta ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığından, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, belediye tarafından deniz, akarsu ve gölden doldurma suretiyle kazanılan alanların, Kıyı Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak kullanılmak şartıyla Maliye Bakanlığı tarafından belediyelerin, büyükşehirlerde ise büyükşehir belediyelerinin tasarrufuna bırakılacağı hükmü getirilirken; 18 inci maddesinde il çevre düzeni planlarının, belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde ilgili Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacağı ve doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanacağı; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinde ise, diğer illerde ise valinin koordinasyonunda, il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılacağı ve belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanacağı hüküm altına alınmış;

3621 sayılı Kıyı Kanununun 9 uncu maddesinde, kıyı kenar çizgisinin, valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşturulacak en az 5 kişilik bir komisyonca tespit edileceği; bu komisyonun, jeoloji mühendisi, jeolog veya jeomorfolog, harita ve kadastro mühendisi, ziraat mühendisi, mimar ve şehir plancısı, inşaat mühendisinden oluşacağı, komisyonca tespit edilip valiliğin uygun görüşü ile birlikte gönderilen kıyı kenar çizgisinin, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylandıktan sonra yürürlüğe gireceği; 7 nci maddesinde, kıyıda doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilerin imar planlarının doldurma ve kurutmayı yapan ilgili idare tarafından hazırlanacağı; bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümlerinin uygulanacağı ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından onaylanacağı; 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planların ise Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapıp onaylanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu hükümler yürürlükte ve uygulaması devam ederken, 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendinde, kıyı kenar çizgisini tespit etmek; (i) bendinde ise, kıyı ve dolgu alanları ile bu alanların fonksiyonel ve fiziksel olarak devamı niteliğindeki

geri sahalarına ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita ve planları yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak ve bunların uygulanmasını sağlamak görevleri Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmekte ve böylece Bakanlığın valiliklerce hazırlanan kıyı kenar çizgisi ile ilgili idarelerce hazırlanan imar planlarını onaylama yetkisi, kıyı kenar çizgisi ile her tür ve ölçekteki planları yapma, onaylama ve uygulamasını sağlama seviyesine yükseltilerek, imar planının ötesinde parselasyon planına ve dolayısıyla ada, parsel düzeyine kadar inilirken; bu yetkinin kapsamına belediyeler tarafından denizden doldurulan veya kurutulan alanlar ile Kültür ve Turizm Bakanlığının yetkisinde olan alanlar da alınmış ve bu yerler için yapılacak planların İmar Kanunu ile bağlantısı kurulmamıştır.

Böylece Bakanlar Kurulu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teşkilat ve görevlerini belirliyorum görüntüsü altında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığını, 180 sayılı Bayındırlık ev İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de bulunmayan görev ve yetkilerle donatarak, 3194 sayılı İmar Kanunu 5393 sayılı Belediye Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanununun ilgili hükümlerini hukuki karmaşa yaratır şekilde fiilen ilga ederek eylemsel işlevlerini ortadan kaldırmaktadır.

6223 sayılı Yetki Yasasının amaç ve kapsamı incelendiğinde, yukarıda sıralanan yasaları kapsamadığı ve dolayısıyla söz konusu yasalarla değişik kamu kurum ve kuruluşlarına verilen görev ve yetkilerin eylemsel işlevlerine son verilmesine ve bu görev ve yetkilerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığında merkezileşmesine olanak tanımadığı çok açıktır. Bu bağlamda, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (1) bendindeki " tespit etmek " ibaresi ile (i) bendinde yer alan ve iptali istenen düzenlemeler, 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmadığından Anayasanın 91 inci maddesine aykırıdır ve iptali gerekmektedir.

Anayasanın 127 nci maddesinin birinci fıkrasında, mahalli idarelerin, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu belirtilerek; yerel yönetimlerin özerkliğini öne çıkaran genel bir tanıımı yapıldıktan sonra ikinci fıkrasında bu yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği belirtilmiş; beşinci fıkrasında ise, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi düzenlenerek, idari vesayet üzerinden yerel yönetimlerin özerkliği ile idarenin bütünlüğü ilkesi arasında bir denge kurulmuştur.

Anayasanın yerel yönetim tanımındaki 'mahalli müşterek ihtiyaç' kavramı, herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan eylemli durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve sürekli güncelleştirdiği, özünde etkinlik, ölçek ve sağladığı yarar bakımından yerel sınırları aşmayan ve kamusal hizmet karakterinin ağır bastığı ortak beklentileri ifade etmektedir.

Anayasada mekansal planlama yapma yetkisinin kime ait olduğu hususunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, yerelde uygulanacak imar planları ile parselasyon planlarının, birlikte yaşamaktan ve hemşerilik ilişkisinden doğan mahalli müşterek bir hizmet olduğu ve bu planların ulusal veya bölgesel düzeydeki makro planlarla uyum içinde olması gerektiği göz ardı edilemez.

Nitekim, yürürlükte olan 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile birlikte, merkezi idarenin mekansal planlama konusundaki yetkileri, çağdaş demokratik sistemdeki evrimin, katılımcı demokrasi anlayışının küresel düzeyde yerleşmesinin ve Anayasamızdaki

'yerinden yönetim' ilkesinin gereği olarak, merkezi idareye göre katılımcı süreçlere daha açık olan yerel yönetimlere geçmeye başlamış ve imar ve parselasyon planlarında merkezi idarenin yetkileri süreç içinde istisnai durumlar hariç ortadan kaldırılma sürecine girmiştir.

Türkiye, 08.05.1991 tarihli ve 3723 sayılı Kanunla Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının onaylanmasını uygun bulmuş ve 92/3398 sayılı BKK ile ise Şartı onaylamıştır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Türkiye tarafından uygun bulunan 4 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında, 'Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihan vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri gözönünde bulundurulmalıdır.' denilirken; (4) numaralı fıkrasında ise 'Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz.' hükmüne yer verilmiştir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının yukarıda yer verilen hükümleri, Türkiye'de 2004 yılından itibaren yerel yönetimler reformu kapsamında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda yansımalarını bulmuş ve il çevre düzeni planı ile imar ve parselasyon planlarında yetkiler yerel yönetimlere geçmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile belediye, il özel idaresi, ilgili idareler ve Kültür ve Turizm Bakanlığına verilen il çevre düzeni planı ile imar planını yapma yetkileri, 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak ve onaylamak; (h) bendinde, ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak; (ı) bendinde, kıyı kenar çizgisini tespit etmek; (i) bendinde, kıyı ve dolgu alanları ile bu alanların fonksiyonel ve fiziksel olarak devamı niteliğindeki geri sahalarına ilişkin her tür ve ölçekteki etüt, harita ve planları yapmak, yaptırmak ve resen onaylamak ve bunların uygulanmasını sağlamak, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne verilmekte; (3) numaralı fıkrasında ise, büyükşehir olmayan illerde çevre düzeni planlarını, Bakanlığın yapması, yaptırması ve onaylaması öngörülmektedir.

Bu durum, mekansal planlama konusunda, Türkiye'nin 1985 yılından itibaren Anayasanın 127 nci maddesindeki 'yerel yönetimlerin özerkliği' ve 'yerinden yönetim' ilkesi ile merkezin yerel yönetimler üzerindeki 'vesayet denetimi' yetkisi çerçevesinde yürüttüğü ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının kabulü ile tamamladığı süreçten tam bir kopuştur.

İptali istenen hükümler, yerel yönetimlerin yerel gereksinimleri gözeterek il çevre düzeni planı ve imar planı yapma yetkilerini almakta ve hatta yerel yönetimler tarafından denizden doldurulan alanların her tür ve ölçekteki planlarını yapma yetkisini dahi merkezi idareye devretmektedir.

Bu durum, yerel yönetimlerin özerkliğine idari vesayet yetkisinin kullanılması dışında bir müdahale olanağı tanımayan Anayasanın 127 nci maddesi ve Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 4 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası ile bağdaşmamaktadır. İptali istenen düzenlemelerde bir idari vesayet ilişkisinin varlığından değil, merkezî yönetimin yerel yönetimlerin planlama yetkilerine sınırı belirsiz biçimde gelişigüzel el atmasından söz edilebilir.

Yerel düzeydeki il çevre düzeni ile imar planlarının, çevresel, bölgesel ve ulusal düzeydeki planlarla uyum içinde bulunması gerektiğinde kuşku yoktur. Ancak, il çevre düzeni planı ile imar planlarının çevresel, bölgesel ve ulusal düzeydeki planlara uygunluğunu vesayet yoluyla denetlemek ayrı şey, yerel yönetimleri yerel özellikteki il çevre düzeni planı ile imar planlarının yapılması ve onanmasında bütünüyle dışlayarak yetkileri merkezde toplamak ayrı şeydir.

Bu itibarla iptali istenen hükümler, Anayasanın 127 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan yerel yönetimlerin görevlerinin kanunla düzenleneceği ve yerinden yönetim ilkeleri ile aynı maddenin beşinci fıkrasındaki merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet denetimi ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, söz konusu hükümler, Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 4 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası ile de bağdaşmadığından Anayasanın 90 ıncı maddesinin beşinci fıkrası ile de uyuşmamaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " ve çevre düzeni planlarını "; (h) bendindeki, " ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, resen onaylamak."; (ı) bendindeki " tespit etmek " ibareleri ile (i) bendi ve (3) numaralı fıkrasındaki, " büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık " ibareleri; Anayasanın 2 nci, 90 ıncı, 91 inci ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

7) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 11 inci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendi ve (b) Bendindeki, " gerektiğinde yapmak, yaptırmak, onaylamak, izlemek ve uygulanmasını denetlemek.' ile (d) Bendindeki, " mahalli idarelerin talepleri aranmaksızın " İfadelerinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı KHK'nin 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, mahalli idarelerin su temini, kanalizasyon, su ve atıksu arıtma, yağmur suyu drenajı, katı atıkların bertarafı, ulaştırma, elektrik, doğalgaz gibi enerji altyapı sistemleri ile telefon, bilgisayar ve benzeri iletişim altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, inşa, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerini belirlemek; (b) bendi ile mekânsal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak teknik altyapı tesislerinin planlamasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, gerektiğinde yapmak, yaptırmak, onaylamak, izlemek ve uygulanmasını denetlemek; (d) bendi ile ise, mahalli idarelerin talepleri üzerine teknik altyapı tesislerine ait harita, plan, proje, keşif ve etütleri yapmak veya yaptırmak, tesis ve yapılardan mahallince yaptırılmasına imkân olmayan veya Bakanlık tarafından toplu olarak yaptırılmasında fayda bulunanları yatırım programına alarak, mahalli idarelerin talepleri aranmaksızın hibe veya fon yardımlarının katkısıyla gerçekleştirilecek olanları yapmak veya yaptırmak görev ve yetkileri İmar ve Kentsel Altyapı Genel Müdürlüğüne verilmektedir.

644 sayılı KHK'nin 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (b) ve (d) bentlerinde sözü edilen işlerin tamamı mahalli müşterek nitelikteki yerel kamu hizmetleridir ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü ve 15 inci maddelerinde belediyelere, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu ve 11 inci maddelerinde büyükşehir

belediyelerine ve 5302 sayılı Kanunun 7 nci ve 8 inci maddelerinde ise il özel idarelerine verilmiştir.

Anayasanın 127 nci maddesinin birinci fıkrasında, idarelerin, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu belirtilerek; yerel yönetimlerin özerkliği öne çıkaran genel bir tanımla yapıldıktan sonra ikinci fıkrasında bu yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği belirtilmiş; beşinci fıkrasında ise, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisi düzenlenerek, idari vesayet üzerinden yerel yönetimlerin özerkliği ile idarenin bütünlüğü ilkesi arasında bir denge kurulmuştur.

Belediye ve il özel idarelerinin görevleri arasında sayılan altyapı sistemleri ile ilgili genel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, inşa, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerinin belirlenmesi; teknik altyapı tesislerinin planlamasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlenmesi, gerektiğinde yapılmasına veya yaptırılmasına karar verilmesi ile onaylanması, izlenmesi ve denetlenmesi Anayasanın 127 nci maddesinin öngördüğü şekilde seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan belediye ve il özel idarelerinin karar organlarının yetkisindedir ve bu husus 5393, 5216 ve 5302 sayılı Kanunlarda hiçbir tartışmaya yer vermeyecek açıklıkta düzenlenmiştir.

Söz konusu mahalli müşterek hizmetlerin, yürürlükte bulunan yerel yönetimler yasalarına rağmen, merkezi idare tarafından üstlenilmesi ve teknik altyapı tesislerinin, mahalli idarelerin talepleri dahi aranmaksızın doğrudan merkezi idare tarafından yaptırılacak olması, Anayasanın 127 nci maddesindeki yerel yönetimlerin özerkliği ile yerinden yönetim ilkesi ve vesayet denetimi yetkisi ile bağdaşmamaktadır.

Anayasa uyarınca merkezi yönetimle yerel yönetimler arasında bir denetim ilişkisi kurulacaksa bunun ancak, Anayasanın 127 nci maddesinin beşinci fıkrasında, 'Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.' şeklinde düzenlenen idari vesayet denetimi yoluyla gerçekleştirileceğinde kuşku yoktur. İdari vesayet, merkezi idarenin, yerel yönetimlerin icrai kararlarını onama, geri çevirme ve kimi ayırık durumlarda da değiştirerek onama yetkisidir. Bu yetki yerel yönetimlerin yetkisini ortadan kaldıracak, etkisiz ve işlemez kılacak biçimde kullanılamaz.

Anayasa, idari vesayetin hangi amaçlarla kullanılacağını kurala bağlamakla yetinmemiş, ilke ve yöntemlerinin de yasa ile belli edilmesi koşulunu aramıştır. İdari vesayetin ayırık bir türü olan, yasa ile yerel yönetime bırakılan işlemlerin yerine geçme yolu ile merkezi idarece yapılması, ancak kapsam ve sınırının yasada açıkça belirtilmesi, bu yetkinin yerel yönetimin yasalarla kendisine verilen görevi yerine getirmekten kaçınması, bunda çok gecikmesi gibi kamu yararı ya da haklı bir nedene dayalı olması ve anayasal ölçütler dışına çıkmamasına bağlıdır.

Nitekim, İdari vesayetin ayırık bir türü olan, yasa ile yerel yönetime bırakılan işlemlerin yerine geçme yolu ile merkezi idarece yapılması, 5393 sayılı Kanunun 57 nci maddesinde, kapsamı, şartları ve sınırı açıkla belirtilerek düzenlenmiştir.

Yukarıda açıklandığı üzere, 644 Sayılı KHK'nin 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (b) bendindeki, " gerektiğinde yapmak, yaptırmak, onaylamak, izlemek ve uygulanmasını denetlemek." ve (d) bendindeki, " mahalli idarelerin talepleri aranmaksızın " ifadeleri Anayasanın 127 nci maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir.

8) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 14 üncü Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı KHK'nin 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında, Müfettiş Yardımcılarının giriş ve yeterlik sınavlarının usul ve esaslarının, Müfettişliğe yükselmelerinin, görev, yetki ve sorumluluklarının, Başkanlığın çalışma usul ve esasları ile diğer hususların yönetmelikle belirleneceği belirtilmektedir.

Anayasanın 7 nci maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 8 inci maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı; 112 nci maddesinin ikinci fıkrasında, her bakanın Başbakana karşı sorumlu olup, ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden sorumlu olacağı; 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında, bakanın, bakanlık teşkilatının en üst amiri olduğuna yer verilmiş; ikinci fıkrasında, bakanların, bakanlık hizmetlerini mevzuata, Hükümetin genel siyasetine, milli güvenlik siyasetine, kalkınma planlarına ve yıllık programlara uygun olarak yürütmekle ve bakanlığın faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve başbakana karşı sorumlu oldukları belirtilmiş; üçüncü fıkrasında ise, her bakanın ayrıca emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden de sorumlu olup, bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşların faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkili olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır. Aynı hükümler 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 4 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde de değişik ifadelerle yinelenmiştir. 3046 sayılı Kanunun 21 inci ve 644 sayılı KHK'nin 4 üncü maddesinde belirtilen, Bakanlığın merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarının faaliyetlerini, işlemlerini ve hesaplarını denetleme görev ve yetkisini bakan kendi eliyle yapamayacağına göre, bu işleri doğrudan Bakana bağlı olarak ve Bakan adına yapmak üzere, 644 sayılı KHK'nin 14 üncü maddesiyle Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı kurulmuş ve (1) numaralı fıkrasının (a) bendiyle Başkanlığa, 'Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak teftiş, inceleme ve soruşturmalar yapmak.' görevleri verilmiştir.

Bakanın Anayasal sorumluluğunu yerine getirmesinin uzantısı olarak kurulan ve bu derece önemli görevler yüklenen Rehberlik ve Teftiş Başkanlığında Müfettişlik mesleğine ilk adımın atıldığı Müfettiş Yardımcılığına giriş için, 14 üncü maddenin (3) numaralı fıkrasında, hiçbir ölçüt getirilmeden ve sınır çizilmeden Müfettiş Yardımcılarının mesleğe giriş ve yeterlik sınavlarının usul ve esaslarını, Müfettişliğe yükselmelerini, görev, yetki ve sorumluluklarını, Başkanlığın çalışma usul ve esasları ile diğer hususları düzenleme yetkisi yürütme organına devredilmiştir.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi, Anayasanın statü hukukuna ilişkin temel bir kuralı iken; 644 sayılı KHK'nin 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası ile hiçbir ölçüt getirilmeden ve sınırlar çizilmeden Müfettiş Yardımcılığı mesleğine giriş şartları, yeterlilik sınavının usul ve esasları, Müfettişliğe yükselme ve bunların görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını belirleme yetkisinin yönetmeliğe bırakılarak yürütme organına devredilmesi, Anayasanın 7 nci, 8 inci ve 128 inci maddelerine açıkça aykırıdır.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 644 sayılı KHK'nin 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası Anayasanın 7 nci, 8 inci ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

9) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 16 ncı Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının (a) Bendindeki, " hariç olmak üzere diğer anlaşmazlıkları " İbaresini ile " ve yeni fiyat anlaşmazlıklarında ise tarafları bağlayacak şekilde fiyatı kesin olarak tespit etmek." İfadesinin Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı KHK'nin 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile kamu kurum ve kuruluşlarınca yapım ve yapım ile ilgili danışmanlık hizmet işlerine ilişkin olarak akdedilen sözleşmelerin yürütülmesinden doğan yeni fiyat tespiti anlaşmazlıkları hariç olmak üzere diğer anlaşmazlıkları ilgili idarenin talebine istinaden inceleyip karara bağlamak ve yeni fiyat tespiti anlaşmazlıklarında ise tarafları bağlayacak şekilde fiyatı kesin olarak tespit etmek görevi Yüksek Fen Kurulu Başkanlığına verilmektedir.

Baraj, otoyol, köprü, köprülül kavşak, hava meydanı, liman yapımı gibi büyük ve özellikli projeler uygulama projelerine dayalı olarak götürü bedel üzerinden anahtar teslimi yerine, kesin projeler üzerinden teklif birim fiyat verme usulüyle ihale edilmektedir. İhaleler isteklilerin tek tek iş kalemleri için teklif ettikleri fiyatlar üzerinden yapıldığından, isteklilerin teklifleri belirleyici olmakta ve idareler uygun teklifte bulunan istekli üzerine ihaleyi yapmaktadır.

Ancak, ihaleye kesin proje üzerinden çıkıldığı için işin yapımı sürecinde ihale öncesinde öngörülmeleyen durumlar ortaya çıkabilmekte ve dolayısıyla yeni iş kalemi için ödemeye esas olmak üzere yeni fiyat tespiti yapılması gerekmektedir. Yeni fiyatın tespitinde yükleniciler ile idareler arasında anlaşmazlıklar çıkabilmektedir.

644 sayılı KHK'nin 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, Yüksek Fen Kuruluna, idarenin talebi üzerine yeni fiyat tespiti anlaşmazlıklarında yeni fiyatı tarafları bağlayacak şekilde kesin olarak tespit etme yetkisi verilmekte ve böylece yüklenicilerin yetkili yargı mercileri nezdinde haklarını aramaları engellenmektedir.

Anayasanın 2 nci maddesinde 'hukuk devleti' ilkesi Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılmış; 9 uncu maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı; 36 ncı maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu hüküm altına alınmış ve 125 inci maddesinin birinci fıkrasında ise, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu kurala bağlanmıştır.

Yüksek Fen Kurulu, mesleki deneyimi ve uzmanlığı olan teknik elemanlardan oluşan ve kararlarıyla yapım işlerine yön veren uzman bir kuruluştur ve öyle olması da gerekir. Ancak, yargısal bir görev yerine getirmediğinden verdiği kararların tarafları bağlayıcılığından ve kesinliğinden söz edilemez.

Yüklenicilerin yetkili yargı mercileri nezdinde hak arama özgürlüklerini engelleyen, 644 sayılı KHK'nin 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " hariç olmak üzere diğer anlaşmazlıkları " ibaresi ile " ve yeni fiyat anlaşmazlıklarında ise tarafları bağlayacak şekilde fiyatı kesin olarak tespit etmek." İfadesi, Anayasanın 2 nci, 9 uncu 36 ncı ve 125 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

10) 29.06.2011 Tarihli ve 644 Sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 3 üncü Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

644 sayılı KHK'nin Geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Çevre ve Orman Bakanlığının Bakanlığa devredilen birimleri ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığında; Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürü, Çevre Yönetimi Genel Müdürü, Yapı İşleri Genel Müdürü, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, İ. Hukuk Müşaviri, Yüksek Fen Kurulu Başkanı ve üyeleri, Strateji Geliştirme Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanı, Eğitim ve Yayın Daire Başkanı, Daire Başkanı, Bakanlık Müşaviri, Özel Kalem Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Bayındırlık ve İskan İl Müdürü ve Bayındırlık ve İskan İl Müdürü Yardımcısı kadrolarında bulunanların görevinin bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği; bu fıkra uyarınca görevleri sona erenlerden Bayındırlık ve İskan İl Müdürü Yardımcısı unvanlı kadrolarda bulunanların ekli (2) sayılı liste ile ihdas edilen Araştırmacı, diğerlerinin ise ekli (2) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına halen bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılacakları; İl Çevre ve Orman Müdürü kadrosunda bulunanlardan Orman ve Su İşleri Bakanlığı Bakanlık Müşavirliği kadrosuna atananlar ile İl Çevre ve Orman Müdür Yardımcısı kadrosunda bulunanlardan Orman ve Su İşleri Bakanlığı Araştırmacı kadrosuna atananlardan Çevre ve Şehircilik Bakanı ile Orman ve Su İşleri Bakanı arasında yapılacak protokolle uygun görülenlerin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bakanlık Müşaviri ve Araştırmacı kadrolarına mevzuattaki atama sınırlamalarına bağlı olmaksızın atanabileceği; bu madde uyarınca ihdas edilen Bakanlık Müşaviri ile Araştırmacı kadrolarının, herhangi bir sebeple boşalması halinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılacağı hüküm altına alınarak, Bakanlığın İl Müdür Yardımcısı ve üstü yönetici kadrolarının tamamı boşaltılmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin birçok kararında belirtildiği üzere, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup, bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasanın ve yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Hukuk devleti hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Hukukî güvenliğin bir sonucu da kazanılmış haklara saygı gösterilmesi ilkesidir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden

doğan ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş olan haktır. Kişilerin hukuk düzenine güvenerek elde ettikleri hakların sonradan çıkarılacak yasal düzenlemelerle ihlal edilmemesi bu ilkenin gereğidir.

657 sayılı Kanunun Temel ilkeler başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde kariyer, Devlet memurlarına yaptıkları hizmetler için gerekli bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanını sağlamaktır şeklinde; liyakat ise, Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır şeklinde tanımlanmıştır.

180 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de yer alan ana hizmet, danışma ve denetim ile yardımcı birimlerden, 644 sayılı KHK'nin geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında sayılı kadro görev unvanlarına ilişkin birimler kapatılmayıp, aynı veya başka isimler altında 644 sayılı KHK'nin 6 ncı ve 7 nci ile 25 inci maddelerinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde teşkilatlandırıldığına; ismi değiştirilen ve değiştirilmeyen söz konusu teşkilatlardaki Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürü, Çevre Yönetimi Genel Müdürü, Yapı İşleri Genel Müdürü, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, I. Hukuk Müşaviri, Yüksek Fen Kurulu Başkanı ve üyeleri, Strateji Geliştirme Başkanı, Personel Dairesi Başkanı, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanı, Eğitim ve Yayın Daire Başkanı, Daire Başkanı, Bakanlık Müşaviri, Özel Kalem Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, Bayındırlık ve İskan İl Müdürü ve Bayındırlık ve İskan İl Müdürü Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, söz konusu görevlere 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kariyer ve liyakat ilkeleri çerçevesinde yükseldiğine ve dolayısıyla bu görevler kendileri yönünden hukuken kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüştüğüne ve söz konusu genel müdürlük ve daire başkanlığı ile il müdürlüklerinin kapatılması gibi hukuksal bir zorunluluk da söz konusu olmadığına göre, bu görevleri statü hukukuna göre yürüten kamu görevlilerinin yasayla, 'Bakanlık Müşavirliği' gibi pasif bir göreve atanmaları, Yasanın öngördüğü güvenliklerinin ortadan kaldırılarak, statü hukukunun gereği olan kazanılmış haklarının ellerinden alınması demektir. Dolayısıyla, kazanılmış hakları ortadan kaldıran söz konusu düzenlemeler Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Öte yandan geçici 3 üncü maddenin (5) numaralı fıkrasında, bu madde uyarınca Bakanlık kadrolarına atanan veya atanmış sayılanların yeni kadrolarına atandıkları veya atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme, ikramiye (bir aya isabet eden tutar) ve sözleşme ücretleri ile diğer malî hakları (ilgili mevzuatı uyarınca fiilî çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarının, atandıkları veya atanmış sayıldıkları yeni kadroları için öngörülen aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme, ikramiye (bir aya isabet eden tutar) ve ücretleri ile diğer malî hakları (ilgili mevzuatı uyarınca fiilî çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarından fazla olması hâlinde aradaki fark tutarının, farklılık giderilinceye kadar atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödeneceği belirtilerek; atamaları bu şekilde yapılanların mali haklarının korunduğu gibi bir izlenim yaratılmaktadır.

Ancak fıkrada, 'toplam net tutarının' ibaresinden sonra parantez içinde 'bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır' ifadesine yer verilerek, kadro görev unvanlarına ait aylık net hak edişleri sabitlenmiştir. Bu durumda örneğin müsteşarın en son aldığı net maaşı 100 TL ve Bakanlık Müşavirinin maaşı ise 90 TL ise aradaki 10 TL içinde bulunulan ayda tazminat olarak ödenerek maaşı yine 100 TL olacak; örneğin yıllık %11 oranındaki enflasyonun maaşlara yansıtılmasından dolayı bir sonraki ay müsteşar maaşı 111 TL, Bakanlık Müşaviri maaşı da 100 TL olduğunda ise, net maaş sabitlendiğinden dolayı, müsteşar iken Yasayla Bakanlık Müşavirliği görevine atanan kişiye herhangi bir ödemede bulunulmayacak, kişinin maaşı nominal olarak yine 100 TL olurken; reel olarak 90 TL'ye gerileyecektir. Dolayısıyla kazanılmış statü kaybının yanında kazanılmış mali hak kaybı da söz konusu olduğundan iptali istenen düzenlemeler Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, kamu görevlilerinin atanmalarındaki usule göre görevlerinden el çektirilmeleri, statü hukukunun temel bir ilkesidir. Siyasi iktidarın Çevre ve Şehircilik Bakanlığının üst yönetimi yanında taşra teşkilatında da mutlak bir siyasi kadrolaşmaya gitmek için üst yönetim ve taşra teşkilatının yönetim kadrolarını Yasayla boşaltması, bu yönden de hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Diğer yandan, Yasa ile hem müsteşar, hem il müdürü 'Bakanlık Müşaviri' görevine atanmaktadır. Anayasanın 10 uncu maddesindeki, 'yasa önünde eşitlik ilkesi' hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasada öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Statü hukukunda müsteşar ile il müdürü farklı hiyerarşik kademe ve kadro unvanlarına karşılık geldiği halde; bunlar bir, aynı ve eşitlermiş gibi müsteşardan il müdürüne kadar olanların Yasayla 'Bakanlık Müşaviri' görevlerine atanmaları Anayasanın 10 uncu maddesindeki 'yasa önünde eşitlik ilkesi' ile bağdaşmaz.

Anayasanın 36 ncı maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu; 125 inci maddesinde ise, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir.

Kamu görevlilerinin, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kariyer ve liyakat ilkelerine göre yükseldikleri ve hukuki güvenliğe sahip kılındıkları müsteşar, müsteşar yardımcısı, genel müdür, başkan, il müdürü ve benzeri kadro unvanlarından, 'Bakanlık Müşavirliği' görevine olağan hukuki yol olan idari işlemle atamalarının yapılması durumunda kullanabilecekleri Anayasal güvence altındaki hak arama özgürlüğü ile yetkili yargı mercilerine dava açma haklarının, Yasayla atanmaları suretiyle ellerinden alınması Anayasanın 36 ncı ve 125 inci maddelerine aykırıdır.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 3 üncü maddesinin (1)

numaralı fıkrası, Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 36 ncı ve 125 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

1- 6223 sayılı Yetki Yasasının iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Yüce Mahkemenizde Anamuhalefet Partisi (CHP) olarak dava açmış olduğumuzdan, 6223 sayılı Yetki Yasasının yürürlüğünün durdurulmasına veya iptaline karar verilmesi durumunda 644 sayılı KHK yasal dayanaktan yoksun kalacağı için, 644 sayılı KHK'nin yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi gerekeceği değerlendirilmektedir.

2- 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi; 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi; 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (c), (ğ) ve (i) bentleri ile idareye, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 88 inci ve 115 inci maddelerine aykırı bir şekilde yasal kural koymayı da içeren mevzuat hazırlamak, mevzuat oluşturmak ve usul ve esasları belirlemek yetkileri verilmiştir. İdarenin, yasama organına ait yetkiyi kullanarak, yasal kural koymasının ileride telafisi mümkün olmayan zararlara yol açacağı şüphesizdir.

3- 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (ı) bentleriyle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının özerklikleriyle bağdaşmayan ve Anayasanın 6 ncı, 91 inci, 124 üncü, 127 nci ve 135 inci maddelerine aykırı olan düzenlemeler yapılmıştır. Meslek odalarının tarafsız ve bağımsız çalışmalarını ortadan kaldıran söz konusu düzenlemeler, meslek odaları ile üyesi bilirkişilerin kamu yararı doğrultusunda yürüttüğü mesleki hizmetleri sekteye uğratacak ve çok geniş bir kesimle birlikte bir bütün olarak kamunun zararına sonuçlanacaktır.

4- 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi ve 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendiyle, yerel yönetimlerin yetkisinde olan görev ve hizmetler, hukuki kaos yaratacak bir şekilde Çevre ve Şehircilik Bakanlığında merkezleştirilmekte; (j) bendiyle ise milli güvenliği tehdit eden düzenlemeler yapılmaktadır. Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci, 117 nci ve 127 nci maddelerine aykırı olan söz konusu düzenlemelerin, hukuk sistemi ve ülke güvenliği açısından ileride telafisi olmayan zarar ve ziyanlara yol açacağı ve bunun geri dönüşünün de olmayacağı değerlendirilmektedir.

5- 644 sayılı KHK'nin 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendiyle, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin maliyet hesaplarını yaptırmak, inşa, güçlendirme, tadil ve esaslı onarımlarını yapmak, yaptırmak veya denetlenmesini sağlamak görevleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığına; 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendiyle, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin maliyet hesaplarını yaptırmak, ile (ç) bendiyle, özel bütçeli idareler ve düzenleyici ve denetleyici kurumlar ile sosyal güvenlik kurumlarının yatırım programında bulunan bina ve tesislerin maliyet hesabını yaptırmak görevleri ise Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne verilmektedir. Bu düzenlemeler Anayasanın 2 nci, 91 inci, 128 inci ve 167 nci maddelerine aykırıdır.

4734 sayılı Kanuna göre gizli olan yaklaşık maliyetin, gizliliğinin ortadan kaldırılması, kamu ihalelerinin eşit şartlarla ve rekabetçi bir süreçte sürdürülmesini ortadan kaldırarak ihale yolsuzluk ve usulsüzlüklerini artırarak kamu üzerine mali yük oluşturacak; devletin kolluk görevi olan denetimin üçüncü kişilere ihale ile yaptırılması ise kamu düzenini sarsarak telafisi olmayan zararların doğmasına yol açacaktır.

6- 644 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (h), (ı), ve (i) bentleriyle (3) numaralı fıkrasında yapılan düzenlemelerle, özellikle imar hukuku konusunda getirilen yeni kurallar ve içeriği ve tanımı belli olmayan yeni plan isim ve kavramlarıyla, Anayasaya ve Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırı olarak yerel yönetimlerin yetkilerine el konulurken, diğer yandan hukuk sisteminin belirliliğini ve güvenilirliğini ortadan kaldırarak hukuki kaosa yol açan düzenlemeler yapılmıştır.

Yetki çatışmasını da içeren hukuki belirsizlik ve güvensizlik ortamının telafisi olmayan toplumsal maliyet ve zararlara yol açacağı değerlendirilmektedir.

7- 644 sayılı KHK'nin 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) (b) ve (d) bentlerinde, yerel yönetimlerin özerkliği ile bağdaşmayan, yetkilerini ortadan kaldıran, etkisiz ve işlemez kılan düzenlemeler yapılarak yerel yönetimlerin karar organlarının iradelerine, Anayasanın 127 nci maddesine aykırı olarak merkezi yönetim tarafından el atılmıştır.

Yerel ihtiyaçların merkez tarafından belirlenerek merkez tarafından yürütülmesini öngören düzenlemeler, seçmen iradesini, demokratik süreçleri ve yerel demokrasiyi hiçe saymaktadır. İktidarın Anayasaya aykırı olarak merkezileşmesi, demokratik toplum düzeninde telafisi olmayan zararlara yol açacaktır.

8- 644 sayılı KHK'nin 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında, Müfettiş Yardımcılarının giriş ve yeterlik sınavlarının usul ve esaslarının, Müfettişliğe yükselmelerinin, görev, yetki ve sorumluluklarının, Başkanlığın çalışma usul ve esasları ile diğer hususların yönetmelikle belirleneceği belirtilerek, Anayasanın 7 nci, 8 inci ve 128 inci maddelerine aykırı düzenlemeler yapılmıştır.

Denetim hizmetini yürütmekle görevli meslek mensuplarının yasal güvenceden yoksun bir şekilde görev yapmaları, denetim mesleğinin tarafsızlığını ve bağımsızlığını ortadan kaldırarak kamunun ileride telafisi olmayan zararlarının doğmasına yol açacaktır.

9- 644 sayılı KHK'nin 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile Yüksek Fen Kuruluna, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapım ve yapım ile ilgili danışmanlık hizmet işlerine ilişkin olarak akdedilen sözleşmelerin yürütülmesinden doğan yeni fiyat tespiti anlaşmazlıklarını idarenin talebi üzerine tarafları bağlayacak şekilde kesin olarak tespit etme görevi verilerek Anayasanın 2 nci, 9 uncu, 36 ncı ve 125 inci maddelerine aykırı düzenleme yapılmıştır.

Kişilerin yetkili yargı mercileri nezdinde hak aramalarını engelleyen söz konusu düzenleme, kişilerin ileride telafisi olmayan zararlarının doğmasına sebep olmaktadır.

10- 644 sayılı KHK geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığında il müdür yardımcısı ve üstü kadroların tamamının liyakat ve kariyer ilkeleri yerine siyasi atamalar yapmak için yasayla boşaltılması; il müdür yardımcılarının bulundukları kadro derecesiyle ihdas edilen 'araştırmacı' kadrolarına, il müdürü ve üstü kadrolarda bulunanların ise 'Bakanlık Müşaviri' kadrolarına atanmaları öngörülerek, kazanılmış hakları ortadan kaldıran; 'yasa önünde eşitlik ilkesi' ile bağdaşmayan ve kişilerin hak arama özgürlükleri ile yetkili yargı mercilerine dava açma haklarını ellerinden alan Anayasaya aykırı kurallar yasallaştırılmıştır.

Yasayla boşaltılmış bulunan il müdür yardımcısı ve üstü yönetici kadrolarına siyasi iktidarın tarafgirlik ölçütleri bağlamında atamalar yapmasının önü açılırken; bu kadrolara

kariyer ve liyakat ilkeleri çerçevesinde yükselen kadro görev unvanlarının hukuki sahibi kamu görevlileri ise, telafisi mümkün olmayan zararlarla karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır.

Öte yandan, Anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasaya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

29.06.2011 tarihli ve 644 sayılı 'Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin;

1) Tümü ve Ayrı Ayrı Tüm Maddeleri ile Eki (I) Sayılı Cetvel, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine;

2) 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " imar, çevre, yapı ve yapım mevzuatını hazırlamak " ibaresi ile 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendindeki, 'Havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek " ibaresi; 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " mevzuatı hazırlamak, ", (c) bendindeki, " ve ilgili mevzuatı hazırlamak.', (ğ) bendindeki, " usul ve esasları tespit etmek, ", (i) bendindeki, " ve mevzuat oluşturmak.' ibareleri, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 88 inci ve 115 inci maddelerine;

3) 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " Bakanlığın görev alanı ile ilgili mesleki hizmetlerin norm ve standartlarını hazırlamak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak ve ilgililerin kayıtlarını tutmak.' ile 12 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki " mimarlık, mühendislik, " ibaresi ile (d) bendi ve (ı) bendindeki 'Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek' ifadeleri, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 91 inci, 124 üncü, 127 nci ve 135 inci maddelerine;

4) 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendindeki, 'Gecekondular, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasları belirlemek, Bakanlar Kurulunca belirlenen bu nitelikteki uygulamalar ile finans merkezleri ve benzeri özel proje alanları ve özel yapım gerektiren yapılaşmalar ile' ibaresi ile 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin ve (j) bendindeki, 'Bakanlar Kurulunca yetkilendirilen alanlar ile " İbaresi ile " milli güvenliğe dair tesisler, askeri yasak bölgeler " ve " genel sığınak alanları, özel güvenlik bölgeleri " ve " yanıcı, parlayıcı ve patlayıcı madde üretim tesisleri ve depoları, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı istasyonları gibi alanlar " ibareleri, Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci, 117 nci ve 127 nci maddelerine;

5) 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendindeki " veya yaptırmak " ile " veya denetlenmesini sağlamak.' ve 10 uncu maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendindeki, " maliyet hesaplarını yapmak " ifadesinden sonra gelen, " veya yaptırmak " ile (ç) bendindeki, " veya yaptırmak, " ibareleri, Anayasanın 2 nci, 91 inci, 128 inci ve 167 nci maddelerine;

6) 7 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " ve çevre düzeni planlarını "; (h) bendindeki, " ilgili idareler tarafından Bakanlıkça verilen süre içinde yapılmayan il çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, resen onaylamak.'; (i) bendindeki " tespit etmek " ibareleri ile (i) bendi ve (3) numaralı fıkrasındaki, " büyükşehir olmayan illerde ise Bakanlık " ibareleri, Anayasanın 2 nci, 90 ncı, 91 inci ve 127 nci maddelerine;

7) 11 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (b) bendindeki, " gerektiğinde yapmak, yaptırmak, onaylamak, izlemek ve uygulanmasını denetlemek.' ve (d) bendindeki, " mahalli idarelerin talepleri aranmaksızın " ifadeleri, Anayasanın 127 nci maddesine;

8) 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası, Anayasanın 7 nci, 8 inci ve 128 inci maddelerine;

9) 16 ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendindeki, " hariç olmak üzere diğer anlaşmazlıkları " ibaresi ile " ve yeni fiyat anlaşmazlıklarında ise tarafları bağlayacak şekilde fiyatı kesin olarak tespit etmek.' İfadesi, Anayasanın 2 nci, 9 uncu, 36 ncı ve 125 inci maddelerine;

10) Geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrası, Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 36 ncı ve 125 inci maddelerine;

aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."